

Jeřáby v mlze

*Rudých slunci dvanáctero
prosakuje v ranní šero,
bílé, poslední, se rodí.*

*Země, zaplavená dýmy,
protkaná je zjeveními
zviřat, kol a vln a lodí.*

*Hroudy chroptí a pluh sténá,
po humnech je rozestřena
mlha jako váhy duší.*

*Roste vše, vše na blízku je.
Troubu vzkříšení si kuje
anděl v čekající hluši.*

Bohuslav Reynek (Setba samot 1936)

INFORMACE K VÝSTAVBĚ KANALIZACE A ČOV

PROČ KANALIZACE?

Od dob, kdy lidstvo přešlo od suchých klozetů ke splachovacím a začalo budovat ve svých sídlech koupelny, začalo prát v pračkách a mýt nádoby v myčkách, vyvstala potřeba likvidovat i odpadní – splaškové vody.

PROČ KANALIZACE V BUDIŠOVĚ?

Současná evropská i republiková legislativa tlačí na větší i menší obce, aby samy vyřešily likvidaci odpadních vod. Ale protože na to finančně nestačí, byly vytvořeny fondy, které spolufinancují provedení těchto staveb v obcích až do výše 85%.

PROČ STAVĚT KANALIZACI A ČOV NYNÍ?

V současné době je dotační politika státu i EU historicky nejvyšší a postupem času se dotace budou snižovat. Naproti tomu obce, které nebudou čistit svoje odpadní vody, budou platit zvýšené sazby i penalizace za vypouštění znečištěných vod do toků. Každé další otálení by v budoucnu přineslo enormní finanční zatížení, daleko vyšší, než je teď.

CO OBNÁŠÍ KANALIZACE A ČOV?

Jedná se o stokovou síť, tvořenou gravitačními a tlakovými úseky, s účelem soustředit odpadní vody do čistírny odpadních vod (ČOV). Součástí vlastní stavby jsou i přípojky nemovitostí na stokovou síť, které mají dvě části – veřejná část vede od hlavní stoky po revizní šachtici na hranici veřejného prostranství a soukromá část od revizní šachtice k vlastní nemovitosti. Stávající septiky musí být odpojeny (splaškové vody do nich nesmí přitékat) a odpadní vody podchyceny před nimi.

JAKÁ JSOU POZITIVA KANALIZACE?

Vybudování vlastní kanalizace s ČOV vyřeší čištění odpadních vod, má blahodárný vliv na životní prostředí v obci i okolí, neznečišťuje toky ani ovzduší. Umožňuje realizovat další i rozsáhlou investiční výstavbu v obci, dokončit úpravu veřejných prostranství i komunikací.

STAV PŘÍPRAVY STAVBY

Projektová příprava probíhá ve dvou fázích – společnost AQA procon, s. r. o. zpracovává v současné době realizační projekt stokové sítě a ČOV, firma IMC design & architectural zpracovává projekty jednotlivých přípojek a bude zajišťovat i podklady pro povolení přípojek. Pracovníci této firmy provádějí prohlídky, doměření a zjištění polohy stávajících přípojek a septiků, poté bude zpracována příslušná projektová dokumentace a následně projednána s majitelem připojovaných nemovitostí.

JAKÁ BUDE SOUČINNOST OBČANŮ?

Projednání bude prováděno po skupinách cca 50 připojovaných majitelů v zasedací místnosti budovy obecního úřadu. Při jednáních bude občanům prezentována projektová dokumentace přípojek a vysvětleny připojovací podmínky, práva a povinnosti a také finanční otázky.

Možná si již někteří čtenáři Budišovského zpravodaje všimli, že nám náš časopis začíná trpět obezitou. Rozsah často výrazně nad 100 stran způsobuje logicky vyšší náklady na tisk našeho zpravodaje.

Možná si již všichni čtenáři Budišovského zpravodaje všimli, že za toto číslo zaplatili o něco více, než za to minulé. Náklady na tisk jsou pořád vyšší, než tento poplatek, který vyjadřuje snahu vydavatele, aby ti, kteří zpravodaj nečtou (doufáme, že jich není mnoho), nemuseli doplácet na naše čtenáře.

Možná to většina čtenářů Budišovského zpravodaje omluví.

ZE ZASTUPITELSTVA MĚSTYSE

Usnesení z jednání zastupitelstva Městysse Budišov ze dne 15. 12. 2009

Upravená verze z důvodů dodržení zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů
Vypuštěné údaje o soukromých osobách a přílohy jsou v plném znění k nahlédnutí
oprávněným osobám (občané Budišova a vlastníci nemovitostí na budišovském katastru)
na Úřadě městysse Budišov.

Zastupitelstvo městysse:

- souhlasí s navrženým programem,
- schvaluje zápis z minulé schůze,
- bere na vědomí zprávu o činnosti rady městysse od poslední schůze – zápisy č. 90–92,
- schvaluje rozpočtové úpravy,
- schvaluje rozpočet městysse na rok 2010. Rozpočet je vyrovnaný,
- schvaluje prodej části pozemku p. č. 860/1 o výměře 27 655 m² v k. ú. Budišov za cenu 7 Kč/m²,
- schvaluje záměr prodeje části pozemků p. č. 859/1 o výměře 1966 m² a části pozemku p. č. 859/2 o výměře 838 m², oba pozemky v k. ú. Budišov,
- trvá na ceně 100 Kč/m² a pokud se pozemek neprodá, bude vyměřeno obvyklé nájemné,
- schvaluje obecně závaznou vyhlášku č. 3/2009, o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů,
- ukládá připravit podklady pro možnost vybudování přístřešků na kontejnery, termín do příštího jednání zastupitelstva, odpovídá: p. Piňos, Ing. Boček,
- ukládá připravit komentář k vyhlášce, který bude doručován do všech domácností, termín do 15. 1. 2010, odpovídá: p. Piňos, Mgr. Smrček, Ing. Dokulil,
- ukládá připravit podklady pro návštěvu osamělých osob a navštívit tyto občany, odpovídá: p. Piňos, Mgr. Smrček, Ing. Dokulil, termín do 24. 12. 2009,
- bere na vědomí dílčí zprávu o výběrových řízeních.

Usnesení z jednání zastupitelstva Městyse Budišov ze dne 2. 3. 2010

Upravená verze z důvodů dodržení zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů
Vyuštěné údaje o soukromých osobách a přílohy jsou v plném znění k nahlédnutí
oprávněným osobám (občané Budišova a vlastníci nemovitostí na budišovském katastru)
na Úřadě městyse Budišov.

Zastupitelstvo městyse:

- schvaluje rozpočtové úpravy poř. č. 8–9,
- schvaluje zprávu o investičních akcích na rok 2010,
- ukládá vypracovat záměr výměny pozemků u zámeckého parku mezi městysem Budišov a krajem Vysočina, odpovídá Ing. Dokulil, termín do příští schůze zastupitelstva,
- bere na vědomí zprávu o postupu prací na kanalizaci a ČOV Budišov,
- bere na vědomí zprávu předsedy správní rady Bono Publico,
- schvaluje uzavření smlouvy o postoupení pohledávky a práv s pohledávkou spojených mezi postupitelem KEVOS, spol. s r.o. a postupníkem městysem Budišov,
- pověřuje následně starostu podpisem uvedené smlouvy o postoupení pohledávky,
- schvaluje zprávu o odstranění nedostatků z veřejnoprávní kontroly v ZŠ a MŠ Budišov,
- schvaluje pořízení změny územního plánu obce,
- schvaluje určení zastupitele Ing. Ladislava Dokulila pověřeného jednáním ve věci pořízení změny územního plánu obce,
- schvaluje žádost městyse Budišov na Městský úřad Třebíč, oddělení Úřad územního plánování, aby se stal pořizovatelem změny územního plánu obce pro městys Budišov,
- ukládá: písemně vyzvat majitele dopravních prostředků, aby neparkoval na místní komunikaci na Výchonech, odpovídá Mgr. Smrček, p. Kubín, termín ihned.

Změna územního plánu obce

Zastupitelstvo městyse Budišova na svém zasedání dne 2. března 2010 schválilo pořízení změny územního plánu obce podle požadavků občanů. Jedná se především o možnosti výstavby v Kundelově a menší návrh u Pyšeláku. Pokud by někdo měl ještě nějaké návrhy na změnu územního plánu, mohl by je ještě co nejdříve písemně podat na úřad městyse. Další změny pak několik let nebudou možné.

Felicie od policie

V Horáckých novinách jsme se 5. února 2010 mohli dočíst o mohelnském starostovi, který získal pro obec vyřazený policejní automobil Škoda Felicia combi. I starostovi městyse Budišov se podařilo získat automobil – a dokonce dva. Jednu Felicii combi od Policie České republiky z Brna využívají budišovští hasiči a druhá slouží pro potřeby domu s pečovatelskou službou. Auta byla vyčištěna, prošla drobnými technickými úpravami a jsou označena názvy příslušných organizací.

Rozpočet městyse Budišov na rok 2010

Příjmy	Kč
Dotace ze státního rozpočtu ČR	
- výkon státní správy	1 659 600
- školství	
(příspěvek na jednoho žáka je navrhován 1401 Kč)	445 400
Daň z příjmu fyz. osob ze záv. čin.	1 600 000
Daň z příjmu fyz. osob ze SVČ	430 000
Daň z příjmu fyz. osob z kapit. výnosu	153 000
Daň z příjmu právnických osob	2 000 000
DPH	2 800 000
Správní poplatky	90 000
Popl. za vypouštění škodlivin do ovzduší	10 000
Poplatek ze psů	12 600
Poplatek za užívání veř. prostranství	46 000
Poplatek ze vstupného	5 500
Daň z nemovitosti	560 000
Poplatek za svoz komunálního odpadu	420 000
Činnost obcí v lesním hospodářství	360 000
Vodné, hasička, byty	37 000
Odvádění a čištění odp. vod	37 500
Knihovna, člen. poplatky, internet	2 000
Zachování a obnova kulturních památek, nájem zámek	200 000
Zpravodaj	30 000
Zdravotní středisko, pronájem	130 000
Zájmová činnost v kultuře, nájem sál ZŠ	10 000
Všeobecná ambulantní péče	118 000
Bytové hospodářství, pronájem	660 000
Nebytové hospodářství	127 500
Komunální služby a územní rozvoj j. n.	198 000
Pečovatelská služby, pronájem	214 000
Pronájem ost. nemov.	6 000
Příjmy z poskytování služeb hlášení MR	17 000
Příjmy z úroku	20 000
Příjmy celkem	12 399 100

Výdaje

silnice	180 000
Dopravní obslužnost	63 000
Studená voda	1 065 900
Odvádění a čištění odpad. vod	25 000
Nájemné – „Kundelák“	1 000
Mateřská škola, provoz	600 000
Základní škola, provoz	1 800 000
Činnosti knihovnické, knihy	47 100
Záležitosti kultury	4 000
poplatek rozhlas, televize	10 000
Záležitosti sdělovacích prostředků	81 500
SPOZ jubilea	10 000
Bytové hospodářství, úroky	160 000
Veřejné osvětlení	130 000
Komunální služby a územní rozvoj	510 000
Svoz komunálního odpadu, sběrný dvůr	590 000
Svazek skládka, člen. příspěv.	5 000
Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň	630 000
Dům s pečovatelskou službou	25 000
Hasiči	35 000
Zastupitelstva obcí	375 000
Činnost místní správy	2 042 000
Služby peněžních ústavů	29 000
Splátky úvěrů	710 000
Ostatní neinvestiční výdaje jinde neident.	3 270 600
Výdaje celkem	12 399 100

Obecně závazná vyhláška č. 3/2009

O MÍSTNÍM POPLATKU ZA PROVOZ SYSTÉMU SHROMAŽDOVÁNÍ, SBĚRU, PŘEPRAVY, TRÍDĚNÍ, VYUŽÍVÁNÍ A ODSTRAŇOVÁNÍ KOMUNÁLNÍCH ODPADŮ

Zastupitelstvo městyse Budišov se na svém zasedání dne 15. 12. 2009 usneslo vydat na základě § 14 odst. 2 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s § 10 písm. d) a § 84 odst. 2 písm. h) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, tuto obecně závaznou vyhlášku:

Čl. 1

1. Městys Budišov touto obecně závaznou vyhláškou zavádí místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů (dále jen „poplatek“).

2. Správu tohoto místního poplatku provádí Úřad městyse Budišov (dále jen „správce poplatku“).

Čl. 2

Poplatník

Poplatek za provoz systému shromažďování sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů dle § 10b zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů platí:

1. Fyzická osoba, která má v obci trvalý pobyt; za domácnost může být poplatek odváděn společným zástupcem, za rodinný nebo bytový dům vlastníkem nebo správcem; tyto osoby jsou povinny obci oznámit jména a data narození osob, za které poplatek odvádějí.

2. Fyzická osoba, která má ve vlastnictví stavbu určenou nebo sloužící k individuální rekreaci, ve které není hlášena k trvalému pobytu žádná fyzická osoba; má-li k této stavbě vlastnické právo více osob, jsou povinny platit poplatek společně a nerozdílně, a to ve výši odpovídající poplatku za jednu fyzickou osobu.

Čl. 3

Ohlašovací povinnost

1. Poplatník je povinen správci poplatku ohlásit písemně nebo ústně do protokolu vznik poplatkové povinnosti do 15 dnů.

2. V rámci ohlašovací povinnosti poplatník uvede své jméno, příjmení, rodné číslo a adresu trvalého pobytu, adresu bydliště, pokud je od adresy trvalého pobytu odlišná. Poplatník, který je vlastníkem stavby na území obce, která slouží nebo je určena k individuální rekreaci, v níž není k trvalému pobytu hlášena žádná fyzická osoba, uvede rovněž číslo popisné nebo evidenční číslo této stavby; pokud stavba není takto označena, uvede parcelní číslo pozemku, na němž je stavba umístěna.

3. Poplatníci stanovení podle čl. 2 odst. 1 a odst. 2 této vyhlášky jsou povinni ohlásit správci poplatku zánik jejich poplatkové povinnosti v důsledku změny trvalého pobytu v obci nebo změny vlastnictví stavby určené k individuální rekreaci, a to nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy tato změna nastala.

Čl. 4

Sazba poplatku

1. Sazba poplatku pro fyzické osoby dle článku 2, odst. 1 a odst. 2 této vyhlášky činí 370 Kč a je tvořena:

a) částkou 120 Kč za osobu a kalendářní rok dle § 10b odst. 3, písm. a) zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“).

b) částkou 250 Kč za osobu stanovenou na základě skutečných nákladů obce předchozího roku na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu, v souladu s § 10b odst. 3, písm. b) zákona.

2. Rozúčtování nákladů předchozího roku za sběr a svoz netříděného komunálního odpadu za osobu je obsaženo v příloze této obecně závazné vyhlášky.

Čl. 5

Splatnost poplatku

Poplatek je splatný v hotovosti nebo formou bezhotovostního styku na účet správce poplatku:

a) Nejpozději do 28. února příslušného kalendářního roku.

b) Pokud poplatek přesáhne 1000 Kč na rodinu, může být hrazen ve dvou stejných splátkách, vždy nejpozději do 28. února a do 30. září příslušného kalendářního roku.

Čl. 6

Osvobození

Od poplatku jsou osvobozeni:

1. Osoby, jejichž místem trvalého pobytu je sídlo ohlašovny Úřad městyse Budišov, č. p. 360.

2. Osoby zdravotně postižené, které převážnou část kalendářního roku tráví ve zdravotnickém nebo sociálním zařízení.

Čl. 7

Úlevy

Nárok na úlevu ze sazby z poplatku, uvedeného v čl. 4 odst. 1, má každá pátá a další fyzická osoba, žijící ve společné domácnosti, u kterých sazba poplatku činí 200 Kč na osobu a rok.

Čl. 8

Navýšení poplatku

Nezaplacení poplatku včas nebo ve správné výši podléhá zvýšení poplatku podle § 11 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů¹⁾.

Čl. 9

Zrušovací a přechodné ustanovení

1. Zrušuje se opatření č. 1/2006 ze dne 4. 5. 2006, o pravidlech pro úhradu nákladů za svoz a zneškodňování odpadů v obci Budišov.

2. Na právní vztahy vzniklé přede dnem nabytí účinnosti této obecně závazné vyhlášky se vztahují ustanovení dosavadní obecně závazné vyhlášky.

Čl. 10

Účinnost

Tato obecně závazná vyhláška nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2010.

Ing. Ladislav Dokulil, místostarosta, v. r., Petr Piňos starosta, v. r.

¹⁾ Nebudou-li poplatky zaplacený (odvedeny) včas nebo ve správné výši, vyměří obec poplatek platebním výměrem. Včas nezaplacené poplatky nebo jejich nezaplacenou (neodvedenou) část může obec zvýšit až na trojnásobek. Vyměřené poplatky se zaokrouhlují na celé koruny nahoru.

Příloha k OZV č. 3/2009

Rozúčtování nákladů roku 2009 za sběr a svoz netříděného komunálního odpadu na osobu v městysi Budišov.

Skutečné náklady na svoz a sběr netříděného komunálního odpadu 440 495 Kč

Počet osob rozhodných pro rozúčtování skutečných nákladů 1190

Náklady za svoz a sběr netříděného komunálního odpadu na osobu a rok 371 Kč

Výše poplatku pro r. 2010

Za fyzickou osobu s trvalým pobytem v městysi 370 Kč

Za stavbu určenou k rekreaci 370 Kč

Projednáno na zasedání zastupitelstva městyse Budišov dne 15. 12. 2009.

Ing. Ladislav Dokulil, místostarosta, v. r., Petr Piňos starosta, v. r.

Činnost zastupitelstva a úřadu městyse v letech 2009 a 2010

Na budišovském úřadě

Došlo k rozšíření služby Czech-POINTu o možnost zjištění bodového hodnocení řidiče na úřadě městyse, od července 2009 se provozují služby datových schránek i na našem úřadě. Rada a zastupitelstvo schválilo nové předpisy:

Opatření č. 1/2009, směrnice pro označování budov čísly popisnými a evidenčními v městysi Budišov a místní části Mihoukovice

Nařízení č. 2/2009, o provádění zimní údržby místních komunikací, průjezdních úseků silnic a chodníků na území městyse Budišov a místní části Mihoukovice

Obecně závazná vyhláška č. 3/2009, o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů

Výstavba v městysi

V roce 2009 se podařilo navázat spolupráci s Moravským zemským muzeem v oblasti údržby a oprav budišovského zámku, část prací se bude hradit z dohodnutého nájmu 200 000 Kč za rok a muzeum přislíbilo pomoc při získání dotací i další technickou pomoc. Pro rok 2010 se podařilo získat přislíb dotací na obnovu krovu střechy zámku, celkový rozpočet je 860 000 Kč, z čehož bude 200 000 podíl vlastních prostředků městyse ze zmíněného nájmu a zbytek tvoří dotace.

Proběhla i rekonstrukce bytu v budově základní školy celkovou modernizací a tato jednotka bude sloužit jako nájemní byt.

Na obnovu sousoší Svaté Rodiny bylo věnováno 511 000 Kč, z čehož 86 % tvoří dotace.

Sousoší je nyní po rekonstrukci v ateliéru akademického sochaře Petra Váni v Karluku u Prahy a čeká na převoz do Budišova, který je podmíněn zhotovením kopie, na niž bude třeba ještě zajistit prostředky.

Zástupci městyse spolupracovali s policií při odhalení pachatelů poničení sousoší Nejsvětější Trojice a sousedních soch sv. Josefa a sv. Jana Nepomuckého, čímž se zajistilo částečné uhrazení nákladů na opravy. Celková výše nákladů cca 70 000 Kč je vyšší, protože po poradě s odborníky zastupitelstvo rozhodlo o tom, aby proběhla celková

rekonstrukce soch. Při opravě poničených částí a ponechání vzhledu zbytku by pohled na památky nebyl moc lákavý.

Péče o životní prostředí

V zámeckém parku spadly tři stromy a u dalších došlo k ulomení větví. Velká větev se ulomila i u stromu v parčíku u pomníku padlých. Proto zastupitelé nechali vypracovat studii posouzení stavu stromů v celém městysi pro zásahy na zajištění obnovy porostů v celém městysi.

Pro obnovu aleje v zámeckém parku, která tvoří první etapu celkové rekonstrukce porostů v parku, se podařilo zajistit dotaci, která činí 88 % z celkových nákladů 465 000 Kč.

Proběhl i zdravotní řez a bezpečnostní vyvázání stromů Pod Hrázkou.

Úspory energií

Uskutečnila se i změna topného media v budišovské škole z vytápění lehkými technickými oleji na vytápění plynem kvůli úsporám za energii, z celkové ceny 749 000 Kč tvořila finanční podpora z kraje Vysočina 15 %.

Bez dotace se obešlo zaizolování trubek v kotelně domu s pečovatelskou službou

Služby v městysi

Po jednání s vlastníkem čekárny proběhly úpravy čekárny železniční zastávky. Zástupci městyse jednali i o změnách jízdního řádu Českých drah, kde se podařilo zajistit jen drobné úpravy (např. z Třebíče do Budišova jezdí poslední spoj přece jen o hodinu později).

Městys zakoupil malotraktor pro lesní a zahradnické práce a odklizení sněhu. Slouží i pro posypávání chodníků i místních komunikací a také k odklizení posypů. V pravém smyslu multifunkční přístroj s radlicí, rozmetadlem a přívěsem stál 749 900 Kč a v současné době je podaná dotace na úhradu 75 % této částky.

Očekávaná činnost zastupitelů v roce 2010

V současné době probíhá administrace žádosti o dotaci pro kanalizaci v městysi, na základě výběrového řízení byla uzavřena smlouva o dílo s vítězem konkursu, firmou SKANSKA, a probíhají práce na projektu. Stavba, která nás čeká, je svým rozpočtem cca 170 milionů patrně největší stavbou v historii Budišova.

Nyní máme podané žádosti o dotace z evropských fondů na zateplení základní školy s předpokládanou cenou 11 mil. Kč a mateřské školy za 7,5 milionů. Dotace by měla tvořit cca 90 % z těchto částek.

Ve spolupráci se Sokolem Budišov žádáme i o příspěvek z Programu obnovy venkova kraje Vysočina na výměnu oken v budově kabin u fotbalového hřiště. Počítá se s dotací 50 % z celkové částky 100 000 Kč, potřebné na tuto akci.

V tomto roce nás čeká i realizace zmíněné opravy krovů budišovského zámku a přípravy a zajišťování prostředků na záchranu cenných částí zámku (sala terrena a kaple).

Počítá se i s druhou etapou obnovy porostů zámeckého parku a je zpracován projekt na parkovou úpravu v prostoru za autobusovou čekárnou u zámku, kde je třeba ještě vyřešit vlastnické poměry s krajem Vysočina. Zde nás čeká podstatná úprava porostů. Patrně

bude muset být po odborném posouzení nahrazena většina stromů za čekárnou, protože by mohlo nastat nebezpečí jejich pádu, neboť jejich stav je již možno označit za havarijní.

Již zmíněné sousoší Svaté Rodiny bude nahrazeno kopií, na což budeme muset zajišťovat dotace. Originál bude patrně umístěn spolu s dalšími sochami v bývalém skleníku v zámeckém parku, ze kterého po vybudování zabezpečovacích zařízení vznikne jakési lapidárium.

Zastupitele čeká i úkol vybudovat přístřešky na kontejnery a novou čekárnu na autobusové zastávce v Kundelově.

V roce 2010 má zastupitelstvo v úmyslu uskutečnit změny územního plánu obce, které byly vyvolány žádostmi občanů.

Je toho jistě nemálo a o průběhu všech akcí bude Budišovský zpravodaj průběžně informovat.

Vyhláška o poplatku za likvidaci odpadů a chodníkový zákon v praxi

Od nového roku platí v Budišově nový režim placení poplatků za likvidaci odpadu. Jeho nesporné výhody pro městys i poctivě placící občany již v minulém čísle zpravodaje zhodnotil starosta městyse. Je tu ale jeden problém. Při paušálním placení je úplně lhotejší, vyváží-li se odpad nepříliš ekologicky do přírody, nebo se umísťuje na k tomu určená místa. Což je pro ekologii výhoda. Zástupci městyse chtějí ještě hledat možnosti, jak více zvýhodňovat třídění odpadu. Ve třídění jsme byli vyhodnoceni ve své kategorii jako nejlepší.

Tzv. Chodníkový zákon měl v Budišově za následek pořízení malotraktoru, který byl shledán velmi vhodným pro odklizení sněhu, navíc bude použitelný pro další práce v lesích i parcích městyse. Už se také uplatnil při uklizení posypového materiálu z místních komunikací a chodníků městyse. Působnost zákona o odpovědnosti vlastníků za stav svých veřejně přístupných pozemků vyzkoušelo počasí rekordním způsobem. Množství sněhu přišlo v okamžiku, kdy se podstatně měnila praxe jeho odklizení. Naše technické služby začaly odklízet sníh již koncem minulého roku, přestože zmíněný zákon začal platit až od 1. ledna. Ale mělo to za následek méně problémů při dalším udržování schůdnosti budišovských veřejných komunikací, protože i v letošním roce přiděl sněhu neustával a městys nebyl nepřipraven. Ve srovnání s jinými obcemi a zejména s městy se nám chodilo nesrovnatelně lépe. Jistě, vždycky se všechno hned nestihlo a nějaké nespokojené hlasy zazněly. Ale bylo slyšet i hlasy, které se netajily překvapením, jak se s takovým přívalem zmrzlé vody Technické službu Budišov vyrovnávaly. Doufáme jen, že se nejedná jen o kvalitní funkci nového koštěte. Zatím nezbývá, než za kvalitní výkony služeb městyse příslušným pracovníkům upřímně poděkovat.

A ještě něco: Hodovští lyžaři si stěžovali, že oproti svému očekávání nemohli dojet na běžkách až k restauraci Sport, protože jim v tom zabránily naše uklizené a posypané (tudíž pro ně nesjízdné) chodníky.

Ladislav Dokulil

Digitalizace

Převod analogového televizního signálu na digitální už je téměř za námi. U nás v Budišově probíhá celkem bez problémů, protože jsme většinou na kopci a signál je dobrý. Tam, kde měli s příjmem vždy problémy, si je většinou už vyřešili satelitním příjmem. Ale o tom dnes řeč nebude.

Jedná se o digitalizaci katastru nemovitostí, čili převod grafických katastrálních map do digitální formy. A to právě katastrální území našeho městyse čeká v letošním roce. Co to bude obnášet?

Pracovníci Katastrálního úřadu pro Vysočinu, Katastrálního pracoviště v Třebíči se budou snažit všechny mapové podklady vlastnictví nemovitostí v analogové (grafické) formě za součinnosti vlastníků převést do formy digitální (číselné), aby se daly lépe zpracovávat na počítačích. To by mělo zajistit pro pracovníky katastrálního úřadu snadnější evidenci informací katastru nemovitostí a pro geodetické firmy pohodlnější práci při vyhotovování geometrických plánů a jiných výsledků zeměměřických prací. V praxi se většinou jedná spíše o více či méně zbožné přání, ale tím se tady nemusíme zabývat.

Jak to bude probíhat, o tom byly informace na úřední desce městyse a leccos se ještě občané včas dozvědí.

Ale co to přinese pro nás, vlastníky nemovitostí v katastrálním území Budišov, zástupce městyse, úřad městyse a další uživatele katastru nemovitostí?

Bohužel, nezvýší se přesnost údajů o poloze hranic pozemků. To by přineslo jen nové měření celého území, což by bylo několikanásobně nákladnější, než pouhý převod map do digitální formy prakticky odměřením číselných údajů z mapy. Takže, přestože se jistě pracovníci katastru budou snažit o co nejvyšší kvalitu práce, pořád se ještě budeme pohybovat s přesností v metrech. Ono se to ještě doplňuje využitím dřívějších měření, takže nějaké přesnější údaje se v digitalizaci přece jen objeví. Bohužel, ne vždy se tím situace zjednoduší, ale podrobnostmi nemám v úmyslu unavovat.

Tak v čem to bude pro nás výhoda?

Jistě si již někteří všimli, že údaje o vlastnictví pozemků, budov a jiných nemovitostí jsou vedeny (v Budišově) na třech různých mapových podkladech (katastrální mapa, mapa bývalého pozemkového katastru a grafický přidělový operát). Zejména poslední z nich svou problematickou (ne)presností působí obtiže. A bude působit potíže i při digitalizaci, která neproběhne asi tak hladce jako ta zmíněná televizní. Ale po vypořádání se s obtížemi budeme mít jen jednu mapu místo tří a navíc bude ve formě, která se dá lehce zobrazit na počítači včetně propojení s databází obsahující informace o nemovitostech a jejich vlastnících.

A bude to možné i na počítači každého uživatele, který má přístup na internet. Mnozí už vědí o serveru Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (ČÚZK) adresou **www.cuzk.cz**, kde po výběru **nahlížení do katastru** můžeme pracovat s katastrální mapou, která je propojená se zmíněnou databází údajů katastru nemovitostí. Zatím máme takto přístup jen k údajům, zobrazeným v katastrální mapě, což je sotva čtvrtina všech údajů. Mapu bývalého pozemkového katastru tam najdeme jen ve formě obrázku, bez propojení s databází. Takové údaje musíme získat ručně po zadání nalezeného čísla (které

je na takovém obrázku více či méně čitelné). A zmíněné údaje grafického přidělu tam nenajdeme vůbec, protože mapový podklad tam není a číslo parcely pro zjištění dalších údajů bychom museli získat jinde (např. na katastrálním pracovišti). Po skončení a zplnění digitalizace Budišova zde najdeme jak mapu zobrazující všechny parcely, budovy a vodní díla, tak propojení s databází údajů katastru. Výhoda to bude nejen pro vlastníky, ale i pro zástupce městyse, kteří se budou moci lépe orientovat ve vlastnictví nemovitostí. Ti sice měli podobnou mapu, kterou si dříve nechali vyhotovit, ale nebyla úplná (nebyly odstraněny některé nesrovnalosti katastru) a dnes již při stáří 5 let není ani mnoho aktuální. Digitalizovaná katastrální mapa bude pracovníky katastrálního úřadu aktualizována průběžně.

Digitalizace katastru nemovitostí není příliš snadná činnost, proto bude vhodné, aby všichni vlastníci pozemků v katastrálním území Budišov s jejich zpracovateli co nejlépe spolupracovali.

Ladislav Dokulil

Digitalizace katastrálních map

Převod katastrálních map do digitální podoby patří mezi nejdůležitější úkoly resortu. Vektorová katastrální mapa může mít formu digitální katastrální mapy (DKM) nebo katastrální mapy digitalizované (KMD). K 31. 12. 2008 bylo vektorovou mapou pokryto 38,2% území. Zbytek území ČR je pokryt analogovou katastrální mapou vedenou na plastové fólii, která je po skenování k dispozici v rastrové podobě. Případné doskenování (přeskenování) analogových katastrálních map je možné na pracovištích, jejichž zařízení získalo atest ČÚZK pro tyto práce.

Z webu Českého úřadu zeměměřického a katastrálního

Z oznámení o obnově katastrálního operátu a vyhlášení částečné revize katastru

Součástí obnovy katastrálního operátu není zjišťování hranic v terénu.

Katastrální úřad vyloží na dobu nejméně 10 pracovních dnů nový operát k veřejnému nahlédnutí. Obec oznámí termín a dobu vyložení operátu nejméně 30 dnů předem.

Vlastníci mohou během vyložení operátu a do 15 dnů od jeho skončení podat odvolání k Zeměměřickému a katastrálnímu inspektorátu v Brně.

Katastrální úřad vyhlásí platnost obnoveného katastrálního operátu, pokud ve stanovené lhůtě nebyly podány námitky, nebo o nich bylo pravomocně rozhodnuto.

Dnem vyhlášení platnosti obnoveného operátu se dosavadní katastrální operát stává neplatným a nadále se používá obnovený katastrální operát.

Částečná revize katastru nemovitostí potrvá přibližně do 30. 11. 2010.

Vlastníci nemovitostí a jiní oprávnění mají zejména povinnost

- zúčastnit se na výzvu katastrálního úřadu jednání nebo na ně vyslat svého zástupce,
- ohlásit katastrálnímu úřadu změny jejich nemovitostí do 30 dnů od jejich vzniku,
- na vyzvání předložit ve stanovené lhůtě listiny pro zápis do katastru.

Více v § 10 odst. 1, 11 odst. 1 písm. a, 13, 14, 16, odst. 1, 3, 4, 17 odst. 1, 2, 20 zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí ČR, ve znění pozdějších předpisů.

Katastrální úřad pro Vysočinu, Katastrální pracoviště Třebíč

ZPRÁVY

Co se děje v mateřské škole

V prosinci jsme pořádali „Vánoční tvoření nejen pro rodiče s dětmi“. K naší radosti byla účast četná. Společně jsme vytvořili vánoční svícny, ryby ze zbytků látek, plovoucí svíčky, papírové hvězdy a ozdobné výrobky z vizovického pečiva. Děkujeme každému, kdo se našeho tvoření zúčastnil a svou originalitou a nápaditostí podpořil naši výstavu na obecním úřadě městyse Budišov.

Začátkem školního roku jsme oslovily pana Chytku, zda by nám zhotovil zástěnu na venkovní skříň, která vlivem proměnlivého počasí velice trpěla. V krátkém čase nám jeho firma, Chytka s. r. o., zástěnu zhotovila a byla nám věnována jako sponzorský dar. Velice děkujeme.

Kolektiv MŠ

V Betlémě není místo

Tak se jmenovalo představení, se kterým v neděli 10. ledna 2010 v budišovském kostele vystoupily děti z pyšelské a budišovské farnosti. O spokojenost diváků se kromě nich zasloužila i Martina Brestovská z Pyšela, takže díky a potlesk patřil i jí. Ovšem nejvíce se líbili malí herci – a opravdu zaslouženě.

Martina Brestovská (ta větší uprostřed)

Christus mansionem benedicat – K † M † B † 2010

Kriste, žehnej obydlí – vzkaz tří mudrců od východu tlumočili koledníci křídou na dveřích a vratech začátkem roku 2010 při jubilejním 10. ročníku Tříkrálové sbírky.

Ten v Budišově a okolí proběhl v sobotu 9. ledna 2010. Navzdory všem krizím se vybralo nejvíc. Možná bylo více lidí doma, protože na lyže ani brusle to nevypadalo. Také bylo tentokrát po výplatě (většinou se vybíralo vždy dříve).

Ať tak či tak, v pondělí 11. ledna při sčítání vybraných obnosů se ukázalo, že rekord padl nejen celkově, ale i v budišovské farnosti, v Hodově a Rozích, druhý nejlepší výsledek byl v Budišově, Studnicích a Kamenné, třetí výsledek byl v Nárámči.

Maximum na jednoho občana obhájili ve Studnicích, druzí byli opět v Kojatíně, ale těmto dvěma již vyšlápl na paty třetí Hodov. Na konci této tabulky se octl městys... no, nebudeme jmenovat.

Výsledky:

Obec	Kč	Kč na obyv.
Budišov	25 012	20,84
Hodov	13 450	46,38
Nárameč	9 069	25,84
Studnice	7 420	48,82
Kamenná	6 729	31,01
Rohy	3 780	31,50
Farnost	65 460	28,09
Kojatín	3 630	47,76
Valdíkov	2 120	21,41
CELKEM	71 210	28,43

Nový lékař v Budišově

Letos končí v Budišově lékař MUDr. Josef Piňos svou praxi, kterou zde vykonával 38 let. Jeho místo v budišovské ordinaci zaujme MUDr. Daniel Kvapil, který dříve působil u rychlé zdravotnické pomoci a v soutěžích záchranářských týmů obsazoval přední místa nejen v Česku, ale i ve světě. O něm se více dozvíme v příštím čísle zpravodaje.

Děkujeme MUDr. Piňosovi za práci, kterou pro Budišov a okolí vykonal, a přejeme MUDr. Kvapilovi, aby jej úspěšně nahradil.

Perly panny Serafinky

Tato opereta od Jiřího Baldana a Emanuela Brožíka sklízí úspěch již u několika generací díky melodiím, které složil Rudolf Piskáček. Přináší i radost, kterou se 20. a 21. února snažili v budišovském kulturním sále jejím nastudováním předat i budišovští ochotníci. O tom, že se jim to povedlo, svědčí dvakrát téměř vyprodaný sál, který operetu a herecké výkony jednotlivých herců přijal a odměnil zaslouženým potleskem. Divadelníky teď čeká několik představení jako např.: 27. února Katolický dům Troubsko, 7. března Orlovna Bosoňohy, 13. března velký sál Jupiter klubu ve Velkém Meziříčí, 14. března kulturní dům Červená Lhota, 11. dubna Sokolovna Rudíkov, 17. dubna Sokolovna Náměšť nad Oslavou a 18. dubna kulturní dům Dolní Vilémovice.

Přejeme divadelníkům, aby jejich „šňůra“ byla úspěšná.

Jitka Válková

Žije v Náměči, narodila se **11. 11. 1991** a v soutěži Česká miss měla číslo **1**.

A jednička byla 20. března i ve výsledku, Jitce Válkové blahopřejeme k titulu Česká miss a můžeme slíbit více informací v příštím čísle zpravodaje.

Pout' budišovské farnosti ke sv. Gothardu

Budišovská farnost má v úmyslu uskutečnit druhou část pouti po kostelích sv. Gotharda v Česku. Tentokrát by farníci chtěli navštívit kostely v Potěhách, Žehuni, Hořicích, na hradě Bouzov, v Modřicích a možná se po cestě zastaví i v Koclířově a u kaple v obci Mokrá-Horákov. Duchovní správce P. Václav Novák zve všechny čtenáře zpravodaje k zadostiučinění neprávem opomíjenému světcovi (aby byla alespoň někdy vykonána pout' k patronu kostela) a zároveň na zajímavý vlastivědný výlet.

Odjezd je v sobotu 1. května 2010 v 6 hodin od bývalé pošty v Budišově, další zastávky podle zájmu. Přihlásit se můžete v sakristii farního kostela nejlépe po nedělní mši sv. nebo na farním úřadě.

Pozvánka na zámek

Depozitář budišovského zámku je z pohledu odborníka studnice téměř přetékající. Studijního materiálu je tolik, že jeho odborné zpracování probíhá již roky. Ale ani návštěvník, který přichází bez vědeckých ambicí, neodchází zklamán.

Letošní sezóna začíná v květnu, a jako v uplynulých letech, tak i letos bude o Dni muzeí na zámku rušno. Průvodci se opět stanou žáci budišovské školy a jejich letošní výklad bude zpestřen o velmi zajímavé srovnání různých historických pohledů na totéž zvíře.

Současné pohledy na biologii a etologii vystavených zvířat budou moci návštěvníci porovnat s informacemi dostupnými v době krále Karla IV. prostřednictvím citací z díla spisovatele, lékaře, lexikografa, kanovníka katedrály sv. Víta mistra Bartoloměje z Chlumce (1320 – 3. května 1370), zvaného Klaret. Ten je, mimo jiné, tvůrcem první písemně dochované česky psané vědecké terminologie.

Velkou popularitu získala i jeho kniha Zoologikář, jejíž část přeložila Jana Nechutová a pod názvem Ptačí zahrádka s ilustracemi Adolfa Borna nám poskytla řadu inspirací.

Další velkou inspirací je kniha Jorge Luise Borgése Fantastická zoologie, z níž jsme rovněž čerpali.

Doufáme, že se během prohlídky dovíte spoustu zajímavostí, ale že se také dobře pobavíte. Jako malou ochutnávku nabízíme dvě drobné ukázky z Klaretova a Borgésova díla.

Páv – Klaret

Páv je veliký a velmi hezký pták, větší než husa. Má skvoucí peří a pestrý ocas plný ok, a přece má nejraději bahno. Zvedá ocas a pyšně si vykračuje. Hledí-li na své nohy, je smuten a křičí. Má totiž ohavné nohy. Chodí velmi zlehka jako zloděj. Hlavu má královskou, peří andělské, hlas ďábla. Isidor říká: Páv má hlavu hadí s hřebínkem jako koruna. – Bere samičkám vejce a všechna je vypije.

Hočigan – Jorge Luis Borges

Descartes tvrdí, že opice by mohly mluvit, kdyby chtěly, ale rozhodly se zachovávat mlčení, aby je nenutili pracovat. Jihoafričtí Křováci věří, že kdysi všechna zvířata mluvila. Jistý Hočigan zvířata nenáviděl. Jednoho dne zmizel a odnesl s sebou i jejich dar řeči.

Doufáme, že se Vám letošní pojetí prohlídky na Den muzeí bude líbit.

Den muzeí proběhne na zámku v Budišově dne 15. května 2010 od 9.00 do 12.00 a od 14.00 do 17.00 hod.

průvodkyně budišovského zámku

Skupina Smokie v Třebíči

Největší událost historie populární hudby v Třebíči se chystá na letošní květen. Pravda, v osmašedesátém zde na zimním stadionu vystoupili Swinging Blue Jeans (Hippy Hippy Shake), v době své největší slávy zde byl Paul Anka (Diana), kdysi tu propagoval americký folk i Pete Seeger (Where Have All The Flowers Gone). Ale opravdové hvězdy na trebičský zimní stadion přijdou 22. května. Líbivý nenáročný rock skupiny Smokie s jednou z dodnes nejhranějších písní (Living Next Door To Alice) i dalšími mamutími hity (Don't Play Your Rock'n'Roll To Me, Lay Back In The Arms Of Someone, Needles And Pins, Mexican Girl, Take Good Care Of My Baby a mnoho dalších) jistě zaujme i hodně budišovských příznivců nenáročného „glam“ rocku. Ceny vstupenek 499 Kč k stání a 599 Kč (na místě vždy o kilo více) za sedadlo určitě nejsou nijak přemrštěné – a navíc má ke dvojici vstupenek být i CD.

Z HISTORIE

František Honz

V letošním roce uplyne 140 let od narození Františka Honze, řídicího učitele, varhaníka, jednatele hasičského sboru, knihovníka a v neposlední řadě i kronikáře. Vzpomeňme na toho vzácného člověka několika slovy z Pamětní knihy Budišova z roku 1934, jejímž byl autorem. Při příležitosti svého odchodu na trvalý odpočinek (byl na něj poslán zemskou školní radou v Brně 1. února 1934) napsal do Pamětní knihy krátký vlastní životopis, který zde přepisujeme.

Dnem 1. února 1934 byl dán zemskou školní radou v Brně František Honz, řídicí učitel v Budišově, na trvalý odpočinek.

Jmenovaný narodil se 30. srpna 1870 ve Starči u Třebíče. Navštěvoval dvojtřídní obecnou školu ve Starči od r. 1876–1881, pak 8 tříd vyššího českého gymnásia v Třebíči 1881–1889, kde nabyt vysvědčení maturitního a oddal se stavu učitelskému. Zkoušku dospělosti učitelské vykonal v Hradci Králové 1890, zkoušku způsobilosti učitelské v Brně 1892. Působil od 1. 12. 1889 na 4. tř. obecné škole v Nedvědicích u Tišnova do r. 1894. Od 1. 9. 1894 do 1899 ve Starči a od 1. 9. 1899 do 1934 v Budišově, nejprve jako učitel a od r. 1910 jako nadučitel. Pro trvale uspokojujivé působení ve škole bylo mu zemskou školní radou v Brně 25. 6. 1913 vysloveno pochvalné uznání. Od 1. 2. 1934 dán zemskou školní radou v Brně na trvalý odpočinek. Při tom zemská rada připojuje: Zároveň vyslovuje Vám zemská školní rada pochvalné uznání za dlouholeté a úspěšné působení ve školské službě (Výnos ze šk. r. 13/12 1933; č. 69. 391)

Jmenovaný v r. 1904 založil v Budišově Odbor Jednoty a od té doby byl jeho jednatelem. Od 17. června 1900 do 3. 1. 1927 byl jednatelem Hasičského sboru v Budišově, od 12. června 1904 do 17. března 1926 byl zároveň pokladníkem tohoto sboru. Tedy 26 let 7 měsíců jednatelem; 21 let 9 měsíců pokladníkem.

Od 15. 11. 1909 do 20. 4. 1920 byl varhaníkem, tedy 10 let 5 měsíců. Při Národní Jednotě založil r. 1905 s redaktorem Ladislavem Tvarůžkem veřejnou knihovnu, která čítá koncem r. 1934 300 svazků. Když pak v r. 1920 byla založena Veřejná obecní knihovna, stal se jejím knihovníkem. Koncem r. 1934 má Obecní knihovna 368 svazků, čtenářů 98; počet přečtených knih 1325.

R. 1923 23. 12. byl zvolen obecním kronikářem a vede od r. 1924 Pamětní knihu.

Je dozorcím důvěrníkem Okresní péče o mládež v Třebíči od r. 1931.

Byl členem obecního zastupitelstva od r. 1913–1919 a obecním sekretářem v l. 1910–1924

Zde vlastní životopis končí

František Honz se aktivně podílel na přípravách oslav 400 let povýšení Budišova na městečko. V roce 1939 se v psaní kroniky odmlčel, jelikož kroniky byly okresním úřadem odebrány a navraceny až v roce 1946, kdy již nebyl naživu. Zemřel 15. ledna 1946 a byl pohřben v Budišově. Něco z jeho poznámek z těchto let se podařilo sebrat nově ustanovenému kronikáři, řídicímu učiteli v Budišově Františku Zejdovi, který podle nich nejvýznamnější události zaznamenal.

zleva: Antonie Tvarůžková, Marie Tvarůžková, Ladislav Tvarůžek a František Honz

Dnes byste hrob Honzových na budišovském hřbitově hledali marně. V roce 2007 byl přemístěn na Ústřední hřbitov v Brně.

*Fotografie: archiv rodiny Němečkovy
Karel Pavlíček*

Sraz padesátiletých v Budišově 1974

Stojící vzadu (horní řada) zleva: František Fuksa, Jiří Doležal, František Musil (Kojatín), Ladislav Chyba (Kojatín), Cyril Nejedlý, Alois Švihálek, Stanislav Robotka, Ladislav Pospíšil.

Stojící uprostřed (prostřední řada) zleva: Josef Ondráček, Josef Krčál, Jiřina Nováčková (prov. Vítová, Kundelov), Božena Křivá (Zezulová, Kundelov), Milada Krátká (Koutná), Marie Nožičková (Železná), Anežka Hladká (Tesařová), Anežka Zejdová (Juříčková), Marie Matoušková (Cabejšková), Emil Nováček, Emilie Kubišová (Vostalová), Vlasta Hejátková (Kojatín), Ladislav Stodola.

Stojící vpředu (spodní řada) zleva: Josef Široký (Kojatín), Věra Bednářová (Špaková), Vlasta Hortová (Homolová), Marie Vršková (Bednářová), Marie Kubišová (Zezulová, Spálený dvůr), Vlasta Pavlíčková (Zrustová), Marie Železná (Krejčová), Květa Jarošová (Robotková), Marie Šulová (Voborná, Studnice), Anežka Nováčková (Kojatín), Jaroslav Vrba.

Sedící zleva: učitelé Mořic Schäfer, František Smrček.

Nepřítomni: Květa Nováčková (Chlubnová), Milada Dvořáková (Manová, Valdíkovi).
V době srazu již zemřeli: Stanislav Doležal (Kojatín), Růžena Suchánková (Komendová), František Vrba.

Sraz svolala Věra Bednářová.

Budišovské obchody III
Neúplná historie jednoho obchodu

František a Marie Sedláčkovi

Číslo: 52

Strana: _____

OSVĚDČENÍ ZACHOVALOSTI.

Budínov potvrzuje tímto, že

František Sedláček

v 1908 nar. do Studenec příslušný(á), stav:

ženatý zaměstnaní: plechovník až dosud

v každém ohledu řádně se choval(a) a jest úplně bezúhonný(á).

v Budínově dne 14. února 1933.

Starosta

Josef Horák

Pokud se řekne obchod u Sedláčků, málokdo si vybaví, kde by to mohlo být. Dost tomu napomáhá skutečnost, že z něho nezbylo vůbec nic, ale vraťme se na začátek.

Historie obchodu sahá až do doby, kdy teta bratrů Šlesingerových (Šlesingerovi pocházeli z Hostěnic) zakoupila mezi Kosteleckými a bývalou školou (později místní národní výbor a nyní bytovka) domek, v němž si její synovec Josef Šlesinger zařídil obchod. Kolem roku 1910 se oženil s Marií Pospíšilovou (pocházela z Budišova čp. 93).

V době I. svět. války Josef Šlesinger coby záložník narukoval na bojiště. Obchod (koloniál) v té době vedla jeho manželka, která si vzala na výpomoc mladšího bratra Josefa, Aloise.

Po návratu z války si Josef Šlesinger postavil v místech rodinného domu manželky nový dům, jehož součástí byl obchod. Po dostavbě se sem s manželkou přestěhovali a začali zde obchodovat.

V původním obchodě (vedle Kosteleckých) pokračoval Alois Šlesinger, a to až do roku 1932, kdy se odstěhoval do Dalešic. Poté domek koupil František Sedláček, pocházející ze Studence, který se oženil s Marií Kosteckou. Obchod se smíšeným zbožím provozovali Sedláčkoví až do roku 1948, kdy dochází (jako u většiny živnostníků) ke konfiskaci a osud obchodu je zpečetěn. V obchodě je umístěna Oprava obuvi a punčoch.

Poslední stránky historie obchodu jsou dopsány v roce 1972, kdy Sedláčkovi prodávají domek Kluckým, kteří jej v letech 1972–1973 přestavují. Přestavbou dochází i k odstranění posledních vzpomínek na obchod u Sedláčků.

Děkujeme paní Vlastě Sedláčkové za poskytnutí archivních materiálů.

Musím hned na úvod říci, že si opravdu velice cením vašeho pozvání. Je to skutečně v tom nejširším slova smyslu ekumenický přístup, když zvete na své jednání Žida a teď navíc i politika.

Ale teď vážně. Víra je samozřejmě soukromou záležitostí. A je to tak dobře. Nikdo z nás by se nechtěl vrátet do časů oficiálního státního náboženství. Ať už jím byl katolicismus, či ateismus. Bůh nám všem dal stejnou svobodu volby a je na nás, jak ji využijeme, jakou cestou v životě půjdeme.

Nejpodstatnější částí té svobody je svoboda volit mezi dobrem a zlem. Každý z nás, ať věří v cokoli, dostal do vínku stejnou schopnost dobro a zlo odlišovat. Každý se může svobodně rozhodnout. A každý pak musí za své rozhodnutí nést odpovědnost. Právě to, jak každý z nás zachází se svou svobodou a se svou odpovědností, dává podobu našemu světu. Víra je sice ryze soukromou věcí, ale to, jak vystupujeme, jak jednáme s druhými, to je věc výsostně veřejná. A zde je role církvi naprosto nezastupitelná.

Hodně se mluví o tom, že ve veřejném životě chybí morálka. Že chybí soucit s druhými. Že chybí pocit sounáležitosti. Toto vše nám náboženství nabízí. Nabízí nám to přirozeným způsobem. Má na to tisícileté know how. Víra znamená mír, lásku i naději. Myslím tím židovsko-křesťanská víra, protože ateistická víra automaticky nic takového nenabízí. Může však být založena na hlubokém humanismu a pak si zaslouží náš respekt. Ostatně kořeny pravého humanismu jsou veskrze náboženské.

Je naší společnou odpovědností, abychom se společně podíleli na tom, aby hodnoty našich náboženství, hodnoty humanismu, dostávaly prostor nejen v soukromém, ale i ve veřejném životě. Takto chápu i vaše dnešní pozvání. Chápu ho jako pozvání ke stolu, od kterého všichni odcházejí naplněni pocitem, že se mají o co s nimi podělit.

Naše společnost je sekulární a je to dobře. Myslím, že si všichni uvědomujeme, jakou výhodou je jasné oddělení světských a církevních záležitostí. Všichni vidíme, jakou tragédií je někoho k víře nutit. Ať už je to víra v radikální islám, nebo víra v to, že tato

země je jen pro bílé Čechy. Fanatismus je to nejhorší zlo. Fanatismus degraduje i tu nejúctyhodnější víru na pouhou ideologii. A ve jménu ideologie jsou lidé schopni těch nejhorších zvěrstev. Ideologizaci se víra mění v modloslužebnictví. Taková víra neponechává lidem onu svobodu volby, kterou nám dal Bůh. Taková víra neponechává žádný prostor individuální odpovědnosti, ale jen kolektivní neodpovědnosti.

Je naší společnou odpovědností, abychom my, kteří máme zkušenost s opravdovou vírou, tuto svou zkušenost využívali ve prospěch dobra. Abychom my, kteří jsme díky víře imunní vůči falešným vírám, vůči fanatickým ideologiím, bránili skutečnou svobodu. Svobodu, kterou nám nedal žádný člověk a žádný člověk nám ji nemůže vzít.

Musíme těmto falešným vírám čelit. Musíme společně čelit sobectví, násilí, xenofobii, rasismu. Ale i pocitu odcizování, nové vlně izolacionismu a uzavírání se do sebe. Jsem přesvědčen, že lidé víry v tomto zápase mají velkou odpovědnost, protože ve víře mají oproti ostatním velkou výhodu a velkou posilu.

Úplně na závěr se vám chci vyznat, že v moji funkci na mě tato odpovědnost těžce dolehla. Dolehla na mě tíha odpovědnosti, kdy se už nerozhoduji jen sám za sebe. Dolehla na mě tíha odpovědnosti, kdy vedu vládu bez jasného politického mandátu v době, kdy se takřkajíc láme chleba. Kdy lidé přestávají věřit politikům, přestávají věřit v demokracii. Víra je pro mě v této situaci posilou, je pro mě střelkou, která mi ukazuje, kam se vydat. A samozřejmě každé takovéhle setkání, každé setkání, které překračuje horizont každodenní politiky, je pro mě obrovskou vzpruhou. Je to pro mě příležitost dobít si baterky, dobít si je novou duchovní energií. Za tuto možnost vám děkuji.

Jan Fischer, 21. 11. 2009, Betlémská kaple, instalace evangelické synodní rady

---

Polní kříže v budišovském okolí III

Procházkou mysteriózní krajinou v okolí Kojatína se kruh našeho putování za polními kříži budišovského okolí uzavírá.

Většina křížů zde, stojících u silnic, postavených ke cti a chvále Boží, je zhotovena z leštěné žuly a pochází ze začátku minulého století. Některé z nich, z doby nedávné, jsou připomínkou lidské tragédie.

I když cílem našeho putování byly polní kříže, nelze pominout krajinu, jejíž jsou součástí. Přírodní krásy se zpěvem ptáků na jedné a tichem na druhé straně se nabízejí každému. Jména rodin a jedinců vyrytých na kříži nám připomínají, že nejsme jediní, kdo do ní vstoupil a třeba jen prošel.

Josef Mikulášek

Bouzkův kříž, mezi Náramčí a Valdíkovem

Doležalův kříž, kříž mezi Náramčí a Valdíkovem dali postavit Jan a Marie Doležalovi, Nárameč č. 29. Byl vysvěcen 16. května 1920

u silnice mezi Valdíkovem a Hostákovem

mezi Valdíkovem a Smrkem

nad Valdíkovem, směrem na Smrk

Chybův kříž, u lesních školek Budišov

na křižovatce silnice do Kojatína a polní cesty na Spálený dvůr

horní konec návsi v Kojatíně

Kříž Lysých, za Kojatínem, směrem na Pozďatín

Nováčkův kříž, u železničního přejezdu za Kojatínem

Musilův kříž, v Kojatíně u autobusové zastávky

u Kojatína, pod konárnou

u silnice z Kojatína na Smrk

na vrcholu kopce mezi Kojatínem a Smrkem

na křižovatce silnic na Smrk a Valdčkov

mezi Pozďatínem a Smrkem

Hortův kříž v Pozďatíně

v Pozďatíně u silnice na Pyšel

Z historie budišovské školy V

Fotografie je z 1. třídy, školní rok 1951/1952

Horní řada – zleva: Danuše Nováčková z Budišova, vdaná Toufarová (bydlí v Brně), Milada Šťastná z Kundelová, vdaná Slováčková (bydlí v Brně), Marie Pavlíčková z Budišova, vdaná Dufková (bydlí v Budišově), Anežka Tesařová z Budišova, vdaná Klusáčková (bydlí v Budišově), Marie Šitancová z Budišova, vdaná Barchánková (bydlí v Budišově)

Prostřední řada: Libuše Ondráčková ze Studnic, vdaná Štefková (bydlí ve Studnicích), Marta Teplá ze Studnic, vdaná Štočková (zemřela), Marie Rouchovanská z Kojatína, vdaná Sobotková (bydlí ve Žďáru nad Sázavou), Miluše Suchánková z Budišova, vdaná Sedláčková (bydlí v Třebíči), Blažena Janová z Mihoukovic, vdaná Široká (bydlí v Trnavě), Jana Šulcová z Mihoukovic (bydlí na Mihoukovicích), Irena Suchánková z Budišova, vdaná Novotná (bydlí v Třebíči), Marie Nováčková z Budišova, vdaná Pospíšilová (bydlí v Třebíči)

Spodní řada: Alois Doležal z Budišova (zemřel), Josef Šula z Mihoukovic (bydlí v Třebíči), Josef Šula ze Studnic (zemřel), Miloslav Holubář ze Studnic (zemřel), Milan Pavlíček z Budišova (bydlí na Mihoukovicích), Jaroslav Hort ze Spálenin (zemřel), Miloš Tomek ze Studnic (bydlí ve Studnicích), Miroslav Homola z Budišova (zemřel)

Fotografie je udělaná před tehdy nově otevřenou školou. Část docházky do 1. třídy jsme ještě chodili na bývalý obecní úřad. Někdy v zimě (asi o pololetí) jsme se stěhovali do nové školy. Pamatuji si, že lavice stěhovali sedláci se saněmi a koňmi a jako děcka jsme na těch saních v lavicích i seděli.

*Fotografie z archívu Miloslavy Pospíšilové
Text Mgr. Milan Pavlíček*

Obraz Radost z práce od malíře Janči

Téměř všichni Budišováci znají fresku ze školního vestibulu, ať už ze školních let anebo z různých akcí pořádaných v sále školy. Málokdo ale ví, že freska je zvětšenou kopií originálního obrazu, který se teď už také nachází ve vlastnictví Budišova.

Obraz byl původně v držení naší rodiny (Zelinkovi) a na podzim 2009 jsme se spolu s mojí babičkou (Vlasta Zelinková, roz. Chalupová) rozhodli jej darovat městysi.

obraz Radost z práce od Jana Janči

Stručná historie obrazu je dle babiččiných vzpomínek zhruba následující:

Přesný rok jeho vzniku neznáme, pravděpodobně ale asi bude stejný jako vznik školy, což bylo v roce 1952. V té době jsme patrně už bydleli v horní učitelské bytovce (tj. naproti restaurace Sport a vedle Kozlíčkových). Pan Josef Zelinka (můj děda) jakožto ředitel bral prý výstavbu školy velice vážně. Malíř k nám domu chodil na jídlo, hlavně na obědy. Po dokončení fresky měl obraz skončit v muzeu v Brně. Ovšem p. Janča měl tehdy hluboko do kapsy a můj děda zase o originál zájem a tak si plácli. Cena za obraz byla podle babičky 1500–2500 Kč, úplně přesně už si nevzpomínala. Na tu dobu to byla celkem slušná suma. Později si vzpomněla na malíře ještě jednou, když četla o nějakém jeho ocenění v tehdejšímu tisku.

Když můj děda dostavěl vlastní dům (čp. 232), obraz visel v obýváku naproti oknu s výhledem na školu. Byl tak mým společníkem po celou dobu dětství i dospívání. Nyní mu snad bude nejlépe spolu s freskou, tj. originál spolu se zvětšenou kopií.

Na obraze jsou sice výjevy tzv. socialistického realismu, ovšem já myslím, že poctivá práce cti netratí v žádné době. Dokonce si i myslím, že obraz s výjevy současného modrobolševického kapitalismu bez pravidel by vypadal mnohem hůře.

Každopádně je tento obraz součástí budišovské historie a já jsem poctěn, že jsem ho mohl městysi osobně darovat.

freska ve vstupní hale budišovské školy

Nakonec bych chtěl ještě uvést údaje o malíři získané z internetu:

Jan JANČA – malíř a grafik

* 1. 5. 1907 Uherský Brod

† 2. 9. 1992 Brno

Vystudoval FF UJEP Brno a v tomto městě také působil jako malíř, grafik a ilustrátor.

V jeho díle nacházíme partyzány, dělníky i folklor, maloval často i okolí Uherského Brodu.

MUDr. Igor Šútovský, Ph.D.

Mluvíme o vlastních jizvách, zraněních svých bližních a „ranách světa“. Chceme-li o nich nyní rozjímat v pohledu víry, pak skutečně spadají vjedno – všechno to jsou rány Kristovy, nakolik věříme v tajemství Vtělení – a jsou to rány naše, nakolik si uvědomujeme, že před Bohem nemůžeme předestřít rány druhých, když se nesolidarizujeme se zraněnými, když se nás tyto rány nedotýkají a nezraňují naše svědomí, nezneklidňují nás, nevyrušují nás z lhostejnosti.

Tomáš Halik: *Dotkni se ran*

Ze začátků skupiny Sonet

Fotografie z archívu Ladislava Vrby pochází z roku 1964

Zleva: František Sedláček, Bořek Matoušek, Jaroslav Svoboda, Hubert Pospíšil, Antonín Jaroš, Karel Mrňa, František Hanzl a Karel Doležal

Zapomenutá fotka nezapomenutelných lidí

Na obrázku jsou sourozenci Božena Davidová-Tesařová a Vlastimil David. Pamětníci je jistě poznají, a vzpomenou si, co pro Budišov Vlastík znamenal.

Oběma dal osud do vínku hodně stejného. Vyměřil jim krátký čas k žití, oba zemřeli v zimě (Vlastík v lednu, moje maminka v březnu). Ale naložil jim zase vrchovatě, ten osud, lásku k životu i k Budišovu, optimizmus a životní sílu překonávat překážky.

A kde se vzala ta fotografie? Fotku mi přeposlal můj bratr, kterému ji z Budišova zase poslal pan Milan Pavlíček. A možná i ví, kdo to fotil...

Ing. Rostislav Tesař

Z KULTURY

Umění prý je luxus

Nebyli bychom na tomto světě, kdyby se tomu nerozumělo právě naopak. Kdo říká, že umění je luxus, už už zatahuje svou kapsu houžvemi. Naštěstí umění není luxus tak pro konzumenta, jako pro umělce samého! Je to pro něj luxus velmi požehnaný, tak nějak, jako pro matku je luxus zrodit dítě. Co z něho bude, kdo se ho ujme, až já tady nebudu?

Řekne-li se, že umění je luxus, říká se tím, že je zbytečné a že ho není potřeba. Vypukne-li hospodářská krize, přejímá toto mínění lidská společnost a každá její instituce, jako by se to rozumělo samo sebou. Je to přejímání velikého sociálního bludu. Umění nejen že není zbytečným luxusem, nýbrž tak jako chleba a vzduch potřebou jednotlivce i společnosti. Luxusem je toliko v tom širším smyslu, že je nemůže dělat kdekdokdo. Ale v témž smyslu museli bychom nazvat luxusem i povolání lékařské, právnické, vojenské, ba i každý úřad. Může být kdekdokdo lékařem? advokátem? notářem? vojínem? soudcem? hejtmánem? A přece ochotně uznáváme, že žádné z těchto povolání a zaměstnání není luxus. A zrovna tak, i když se to vždycky necítí a neví, společnost lidská potřebuje umělce. Dosud vládlo v národě mínění, že umělce a jeho dílo možno buď podporovat, anebo trpět, anebo ignorovat. Všechny tyto domněnky jsou blud. Můžeme pěstovat stromy, anebo hovězí dobytek, ale nemůžeme zavádět chov umění! Můžeme trpět v jetelišti popřídka a na hlavě hnidy, ale nemůžeme trpět umění! Můžeme ignorovat nečestného člověka, anebo veřejné mínění, ale nemůžeme ignorovat slunce, spravedlnost a umění.

Neboť umění je produkt spravedlnosti. Ono zjevuje zákon a řád, jež může uložit a zavést jedině vůle a duch, a to ve chvíli svého nejvyššího oproštění od světa a od těla, přitom však nejmocnějšího spojení se světem a s tělem. Obrazně dalo by se tu říci, že jezdec a kůň roztaveným bronzem slili se v jednu bytost. Umění není nějakým přídatkem nebo nádatkem života, nýbrž jeho rovnocenným výkonem a nad to výkonem tak zjednodušeným, tak zduševnělým, zduchovnělým a zmocněným, že přetrvává i svého původce, i svůj vzor.

Umění ukazuje člověku, že život je hodno žít, dignum et justum, poněvadž je krásný a věčný. Krásnější, než by se zdálo naší únavě a malomoci.

*Jakub Deml, Tasov (z přednášky z r. 1937), Moravské noviny
(zaslal MUDr. František Dvořáček)*

Portrét

fotografie Ladislav Vrba

Jaromír Zelenka / Citáty (b)reptáty Kunštáty

V čase trvale neustupujícího jinošství, kdy chlupci hrozilo, že duše muže mu zůstane už navždy odepřena, čítal jsem si a učil se nazpaměť básníky staročinské a Apollinaira, někdy i Rimbauda. Vášně pro jejich básně byla tak mocná, že jsem si je mumlával třeba i na hospodských záchodcích, i při lulání v pražských parcích (*když vypil jsem snad dvacet třicet džbánek...*), vnucoval je těm dvěma třem dívkám, které mne snesly, a každou událost, nemaje vlastní imaginace, jsem viděl skrze ně. Jakkoli mohu přísahat na opravdovost svého zaujetí, z dálky let nechci si nyní zatajit, že záliba v těchto básnících byla také tak trochu vypočítavá: toužil jsem zalíbit se příteli Tomášovi (už osm let není mezi námi, smím se k tomu tedy přiznat), který byl v nich velmi honěný a uznával je za nejlepší.

Snad proto jsem pocítil jako velkou zradu, když jednoho krásného dne někdy v šestašedesátém jsem si v antikvariátě koupil svazek KPP *Hlad* a okamžitě, po přečtení básně za futrálem pro gramodesku, té *Ne já bych nerad umíral na lůžku při svíci*, jsem básníkoví propadl. Měl jsem ovšem tolik cti v těle, že ihned po noci probděl s touto knihou (okouzlení bylo naprosté, coby doklad uvedu, že ještě téže noci za šíráni – blednoucí měsíc dostal samozřejmě jméno *Darmovis* – vyběhl jsem na zahradu a počínáním v pravdě poblázněným ilustroval jsem si pro sebe verš *Nah běžím k chudobce sirotčí peníz jitřenky tiskna v dlani*) a s několika jakoby samo sebou naučenými básněmi v myslí jsem doslova letěl za Tomášem, abych se mu vyzpovídal ze své nepěkné dezerce z *Pásma* a *loubí jasmínu*. Jak prudká změna optiky hned na cestě Prahou! *Ženy nebyly krví znamenány*, leč *jak klásek hubená* byla jejich *těla* a *celá podzimková*, a nebylo to *na sklonku lásky*, ale na začátku skutečně první *tísne* z poezie. Tehdá jsem byl ještě pohotový ke zpovědi, a tak hned ve dveřích vyjevil jsem příteli svůj hřích a jistěže i svou nejistotu stran volby. Rozhřešení bylo osvobodivé. Tomáš, který měl patrně za sebou střízlivější noc a který se mohl pyšnit velice rozsáhlým vzděláním v poezii, mi řekl, basem hlubším než jindy: „Co blbneš, Gebharde, Halas je dobrý básník. A *co* je základní věc.“ A nato se rozpovídal o básni *Nikde*: „Ten poslední verš se na první čtení zdá laciný, ba mělký, ale pak ti dojde, že tady je *nikde* teprv skutečně oblundné a dělá to slovo *velká*.“ Užasl jsem a oba jsme zadržle šeptli *Nikde velká nahá otevřená ženo*.

Nebyl jsem tedy *zatčen a od soudce vyslýchán*. Velmi mě to rozradostnilo a dodalo tolik odvahy, že jsem se svou horlivost pro Halase snažil vnutit i Tomášovi. Nebylo to *ani k uhlídání, ani k donošení*. Snad aby opětoval mou oddanost favoritům svým, bez velkého zdráhání a nikoliv rezervovaně brzy se mnou sdílel krásné halasení. Nadšení, ale řekněme klidně láska bývává provázena přáním obcházet místa, na nichž idol zanechal nesmazatelnou stopu. Pochopitelně nás vůbec nenapadlo zamířit do místností vydavatelství Orbis či vloudit se nějak do někdejší pracovny sekčního šéfa na ministerstvu kultury ani pátrat po Halasových bydlíštích pražských. Bylo nám jasné, že básníka lze potkat pouze na venkově, v krajině, rodném kraji, kde jsou ty jeho právě inspirační zdroje, a že cesta za ním musí být zároveň pěší poutí.

(Jedinou výjimkou byl v našich mladých letech Holan, a to asi pouze proto, že dům na Kampě byl navýsost mysteriózní, opředený legendami a nedostupný... ty těžké, temně šarlatové – nebo absintově zelené? – závěsy, za nimiž až do deváté ranní bděl tvůrce, jemuž v hodině vlků třebaš přišla na mysl pro mou mladost povážlivě zneklidňující

myšlenka, že *každá láska je nešťastná*, či dokonce neslýchané, ovšem vábívé tvrzení, jež mě jen díky přesvědčení o vlastní nepatřičnosti a nedostatečnosti neodradilo od pok(o)ušení (se) básnit, totiž že *co napíše básník, udělá anděl nebo démon*, plot, přes který přelézal opilý Hrubín a usínil pak v růžích či ve sněhu, za dveřmi div ne po ruce lahve červeného, potajmu postavené tam dobrodinci chudého, na hanebnou penzi odkázaného básníka, v patře navíc ještě vousatý mudrc. (Martine, nakonec vojáku ve Vietnamu, nepřeskočil jsi i ty jednou ten plot a nenačuhoval?) Kdopak by tehdy věděl, že všechny cesty vedou do Říma. Kam se má putovat, určuje jednoznačně ten, koho milujeme. Halas řekl: *Všechny cesty vedou do Zboňku, do Kunštátu a do Rozseče!* Muselo se tam jít. Trochu předběhnu, odbočím a povím, že ve Zboňku jsem nikdy nebyl. Při jedné z poutí chtěli jsme tam vystoupit z vlaku a odtud dojít pěšky do Kunštátu, leč vlak v místě nestavěl. Pouze srdnatý Tonda, už také nebožtík, dostal slibu, dokázal vyskočit za jízdy, nezabloudit, a, div divoucí, dorazit ke králově soše sám. Mnohá vzpomínka na Tonda je mi milá, ovšem to, jak se nám na návsi vysmál a měl nás za srábky, si připomínám snad nejraději, však mi to sluší. Samu větu, směrovku, dávno a dodnes vnímám co číslo hudební: jednoho podzimu nakoukli jsme do kunštátského kostela sv. Stanislava (nebylo to z kulturáku, anebo to znám z rádia?) a zaslechli zřejmě místní sbor, kterak zpívá něčí (Křížkův referát – viz dále – se mi bohužel do rukou nedostal, o skladbě tedy více říci nemohu) kantátu, v níž se ona tři magická jména nesčetněkrát opakovala, přičemž *do Rozseče!* pěvci doslova sekali. Pár taktů z této kantáty a Tomášova píseň *Žbluňk, opilec kuňk!*, složená cestou z Rozseče do Sychotína, pravidelně zaznějí mi v uších při vybavení si jména Kunštát. Ještě kapánek odbočím: *erbovní* slova, jména, názvy jako by zastupovaly celé časy, celé knihy, jako by vyvolávaly a uvolňovaly trsy zážitků a vzpomínek. Před chvílí otvíral jsem knížku *Kunštátské akordy*, již mi kdysi věnovala černovlasá rozsečská krasavice Boženka, a ještě než se tak stalo, *zařvalo* na mne z básně Ludvíka Kundery: *Makov, Rozseč, Hluboké... Toubor!* A hned nato slyšel jsem *svízel* z textu Milana Uhdeho. Tohle slovo přivolalo mi *vltavín*, o němž jsem si prvně myslel, stejně jako Uhde o kvítku *svízeli*, že si jej básník musel vymyslet. Na vltavín navíjí se mi celý Halas, na jméno Halas bezmála celé druhé mládí.

Do Kunštátu nakonec nešel jsem napoprvé s Tomášem. Podzim, o němž jsme věřili, že je jediným příhodným časem pro halasovskou pouť, byl příliš daleko a má nedočkavost byla veliká. Vyrazili jsme už na jaře s Honzou a již volba této roční doby (sice jsme byli pamětliví výstrahy z jedné Halasovy básně – *nehci jaro!*) předznamenala podivnou rouhavost naší cesty. Hned v *lesících* za Světlou, kde jsme vystoupili z vlaku, mluvili jsme spolu vančurovskými větami. Možná se to i hodilo, před námi velká dálka, a bylo třeba se povzbudit: *Dálka je mírou toulky... Čas... lze měřiti i stopou, a hrome, ať je to stopa daktylská, při níž se zvesela kráčí.* Mohu vytáhnout ze šuplíku fotku, která Honzův veselý krok jasně dokládá. Netrval dlouho, jen co začala *Vysočina nabírat dech*, už u Utína (?) na jedné samotě musel si nechat ošetřit puchýře od zdatné selky. A to prosím na pražském nádraží se pohrdlivě zmínil o mých šlupkách, chlubě se zapůjčenými pohorkami. Jistě, i mě svižná chůze poznamenala, ovšem mohl jsem se selce svěřit s vlkem, jehož jsem už za prvním kopcem s přispěním západního větru chytil? Těmto nepříjemnostem mohu nyní přičíst na vrub, že těch několik slov, která cestou o Halasovi padla, bylo pohříchu kritických: jak jen mohl tak velký básník v druhém vydání *Ladění*

nahradiť *úlevný drobek nahé ženy* vskutku prachobyčejným *slzavým úsměvem smutné ženy*? Dali jsme mu co proto.

Ani za nejkrušnější pasáže cesty, přechodu přízračných plání Novoměstska, kdy jsme šli *v nočním stříbře kamení, v ranním zlatě kohoutů*, nevnímající *milostnou práci štěpné tmy*, nevolili jsme Halase za pomocníka. Honza si dodával síly *Osudovou*, já postupoval vpřed s Camiho *čackými hlemýždi*. *Nerozplakala se* pro toto zapření snad právě tehdy podruhé *tam u nich tráva za pozdvihování rána*? Opravdový výron nevěry přišel u Rozseče, kde, již pomatení únavou, recitovali jsme si Bezruč, *Tisíc lidí*... Až při pohledu do údolí k Sychotínu se aspoň Honza vzpamatoval, chlad ani rosa mu nezabránily, aby se zhroutil na mez. Na fotografii vidím obláček u jeho rtů a v něm: *Já vím, že jednou padnu tváři vzhůru, modrem nad sebou se budu zalykat*. Génus loci si ho podal.

Do kraje i městečka vstupovali jsme bez jakýchkoli znalostí místopisných. Ostatně k zájmu o ně by nás mohl vést jedině básník sám, a u něho jsme našli jen ona tři jména, Zboněk, Rozseč, Kunštát. Zato k věcem a dějům ihned jsme přiřazovali obrazy, obraty a věty Halasovy: *starý držglešle dub, kdybyste se nesmáli, Co tam visí Strach, Soudruhu copak s tím chceš, bóje utopenců, Viděte to byste chtěli, pln úleku co vše jsem promarnil, Co slunce nedá ti požádej tmu o to, Proč kohoutíš se srdce mé*. Když jsem rok nato vešel do Tasova, ve vytržení pojmenovával jsem každý čtvereční metr země, poněvadž po něm básník chodil a zapsal jej do díla. Halas metafyzik si do Kunštátu chodil o prázdninách pro nekunštátské verše a do městečka vracel je mi vítr z knih a *nikde nikde nikde láska*. Nezachytitelnost či nepolapitelnost básníka v ulicích, stránkách a hospodách nás hnala na hřbitov. Ten byl jistojistě tím *jediným místem*, kde jsme ho mohli potkat. Než jsme dorazili k hrobu, museli jsme obstát tváří v tvář pohoršlivému obrazu: veselý hrobník v strakaté košili a s kšiltovkou při kopání nové jámy si s hlasem z tranzistoru zpíval *Jó třešně zrály*. Na začátku osmdesátých let jsem už coby vozíkář zavítal s přítelem vozíkářem Karlem na kunštátský hřbitov a děj se opakoval, ano s malými korekcemi, typicky normalizačními. Hrobník, v teplácích a prostovlasý, nebyl veselý a *Lady Karneval* si s Gottem nezpíval, rádio však řvalo o to víc.

Ted' to vidím jako nemožně krásné šaškovství, ale tehdy mi to připadalo naprosto patřičné – poklekl jsem u hrobu, vnořil prst do posvátné hlíny a obtiskl jsem ho do knížky. S rozechvěním otevírám *Tvář* a listuji, pod básní *Odpověď* (netřeba říkat, že mládí neomylně vybralo báseň o smrti) otisk mého panického prstu, hlína zachovala si čern a ještě voní, snad mateřidouškou, která v tu dobu obrůstala rozsečský balvan. Mezi stránkami vylišovaný čtyřlístek, i ten zřejmě z Kunštátska, a protější báseň, *Trýzeň*, zakryta fotkou. Na ní je tehdejší má pravá podoba, možná nikdy jsem nenabyl pravdivější, ledaže tu, již na chvílku dala mi *láska k ráně napřážená*: tvář schována za sbírkou *Tvář*, vidět jsou pouze vlasy, jistěže suchané *krásnou větrností čistou*. Ne nezlehčuji to, jen si stýskám. Říkal jsem si tehdy *pořád Poezie, přibýlo vydatně kůrky štěstí, údivu, zkroušenosti* a bylo mě mnohem víc, tak nějak nyní čtu to a nic víc.

V městečku byli jsme příliš stydliví na to, abychom se na Halase vyptávali, pomínu-li jakoby z loutkového tyátru *futuristicky toporný* rozhovor s tamějším polyhistorem Františkem Křížkem, jehož prohlédavou výtku z nepodnětnosti si dodnes rád připomínám a nezřídka dávám k lepšimu. Kromě nápisu na Halasově hrobě nikde v Kunštátě

nenalezen jediný verš, ani na lavičkách v zámeckém parku, na zdích, ani ve vývěskách (nábožného Techeta, jenž ověsil svým slovem téměř každý strom, se poezie bohužel nedotkla), to mě dost zklamalo, čekal jsem, že tam musí být samí halasovci. Aspoň že děvčata, která jsme potkávali, smála se *smyslným smíchem nesmyslným*, a tak jsme mohli za nimi, ale to už pak v létě s Tomášem (s nímž jsem putoval přes několik významných vysočinských hrobů, jen hrobů, vždyť do dvora Zámku jsme jen ostýchavě nahlédli a neodvážili se dál), volat *Kdotobylo, Cotosnilo, Žalomilo* a šeptat si o nich, že jsou *krásné, až to k víře není* (holky nebo jména?), a myslet si, *celí nesví, že až se setmí, budeme moci mít, poznáme přítělí*. Leč sotva začal *čarovat večer nad dědinou*, zapadli jsme do lepší hospody na Rudce a na noc do stohu. Až do usnutí říkali jsme si *Slova Souloživá Těkává Samolibá Stonavá Paličatá Sirotčí Zárodečná Kočičí Nedomrlá Troufalá*. Samá Halasova, hlavy na klíně krásy.

Jednou na podzim (to jsme tam připutovali od Poličky, za větrné noci s letícím velkým měsícem jsme šli přes Bystré a Trpín, eh Trpín), *jakési výročí tu bylo*, jsme v městečku zahlédli živé básníky, první měl husté obočí a pichlavé oči, druhý ovázanou celou hlavu, skoro jako Apollinaire, a belhal se o franckách. Vůbec nám nenapadlo se před nimi prozradit, zavolat za nimi: Však my jsme tu taky za Halasem! Proč také, byli to muži z *velkých dění*, a my vůbec nemínili *opustit verše tiché*. Beztak bychom si netroufli, to vím. Více o Kunštátu básníků říci nevím.

Stejně jako za časů mládí i dneska dlouho do noci coby nenapravitelný romantik a uzoufaný nespavec, leč povětšinou už *za přiměří srdce*, vysedávám u okna, daleko za *půlnoc kopřiv a kopru*. *A psinka touhy za hvězdění* ještě občas mnou zacloumá a trochu se i bojívám, vždyť *porodník už jde pánovitý hubu napříč černě z věže halasí*. Staré skvělé úzkosti ozvou se, když svítá, a ozvou se, když už skrze poezii, pak takto: *Do každé škvírky nerozvážně prstík strká hluchoněmé světlo s náprstkem*, a i takto: *Slunce, uťatá hlava, se kuku kutálí...* Halas i Apollinaire. Ptáci křičí na rozbřesk, světlo bolí, květiny v truhlících na balkoně, teď akvarely světlem zahnaných hvězd, se pokojně chvějí. Topoly v průzoru okna (skoro nad hrobem, už na poslední štaci, dovím se, přirozeně od básníka, že *tento strom je pro můj život nezbytný*, a já jich tu mám najednou a prvně na očích čtyři pět šest sedm, podle toho, jak hnu hlavou) *rozkmítávají ve mně kosmos, všechny mízy veškerých živoucích i mrtvých věcí*, než usnu s prosbou, abych byl chráněn před veškerým zmatkem, než usnu dejme tomu a *hrejme dále* s přáním, s nímž a za kterým jsem putovával do Kunštátu, jinošsky doufaje, že tam (*kde, Nikde?*) se ho optám a budu vědět, *kam a kudy* mám jít:

*Ukaž ty mně
kde se ptáci nelekají
já tam půjdu
za svou láskou bezmasou
za svou láskou bezmasou*

Básník, editor a překladatel JAROMÍR ZELENKA se narodil roku 1946 ve Stodůlkách u Prahy. Roku 1984 vydal samizdatově básnickou sbírku Spoutání. O deset let později, roku 1994, pak vychází v nakladatelství Triáda výbor z jeho veršů z let 1974–94 Přepadání. Ve stejném nakladatelství vyšla roku 1997 sbírka nazvaná Objektivity. Knižně publikoval překlady básní Hermanna Hesseho (Turské pole 1994) a překládal

rovněž libreta pro Státní operu a Národní divadlo. Uspořádal výbor z díla Bohuslava Reynka Vlidné vidiny (Odeon 1992) a výbor z básní Jana Riedlbaucha Mateníky v jestřábově žlutém oku (Turské pole 1996). V roce 2003 vydalo nakladatelství Triáda sbírku Kostelík a v Budišovském zpravodaji č. 2/2008 mu vychází sbírka Roztočená věž budišovská. Žije v Praze-Horních Měcholupech.

Text, jenž vyšel v Souvislostech 3–4/1999, přetiskujeme se souhlasem autora v Budišovském zpravodaji jako vzpomínku na minulý rok, kdy uplynulo 60 let od úmrtí básníka Františka Halase a na začátek letošního roku, kdy 7. ledna zemřel jeho syn Jan Halas, jehož život byl od sedmdesátých let až do jeho úmrtí úzce spjat s literární redakcí čs. rozhlasu.

Z BUDIŠOVA A OKOLÍ

Doba elektronická

Ať se nám to líbí či jsme zásadně proti lidské „hrabivé nenasytosti“, svět se stále vyvíjí a dere se neustále vpřed. To známe z našeho každodenního života, byť se nám zdá, že se někdy posouváme jen tempem hlemýždím, anebo se dokonce vracíme do bodu nula. Toto platí zvláště ve vztazích mezi lidmi, kdy si uděláme problémy a pak je složité a bolestně napravujeme, abychom je později zopakovali. Možná v daleko horší formě. „Kdo chvíli stál, ten stojí opodál“, napsal známý český básník.

Dávno již tomu, co jsme překonali období páry, nastala doba elektřiny – v Budišově se svítí elektřinou od 29. 1. 1926 a doba atomová nás provází od náletu na Hirošimu a havárii v Černobylu. A teď žijeme v době elektronické. Ta z našeho slovníku i z literatury „delitovala“ (česky zrušila) takové výrazy, jako třeba: „Zazvonil budík a musel vstávat do práce,“ protože většinou už máme budíky tiché, elektronické, které nás budí příjemnou melodií.

Nebo: „Otočila vypínačem a ve tmě se k němu přibližovala,“ už také neplatí – tedy ta první část sdělení - protože vypínače máme jen tlačítkové, anebo nastavitelné ztlumovací. Mládež se podivuje, když si čte starší knížku (a nebojte se, také si ti mladí ještě čtou), a hlavní hrdina vytočí číslo policie, aby oznámil zločin. A zákonitě se ptají: „Co vytočil? Vždyť na telefonu se volí čísla tlačítky.“ A tak bych mohl pokračovat donekonečna v uvádění dalších příkladů, a čeho se ještě dočkáme!

Tuhle jsem jel z Brna do Prahy oranžovým autobusem. Dáma mladšího věku, sedící vedle mne, si okamžitě poté, co jsme najeli na dálnici, položila na kolena notebook a začala pilně psát i posílat emaily, díky „vířině“ (kdo ze čtenářů neví, co to je, zeptejte se svých dětí). Pak si nasadila sluchátka, aby současně zhlédla film, promítaný na vysouvacích obrazovkách nad sedadly. No, a aby toho nebylo dost, tak občas sundala sluchátka a mobilovala. Všiml jsem si, že v autobusu bylo podobných pasažérů hodně. Když jsem viděl jejich aktivitu, zastyděl jsem se, že lelkováním utrácím drahocenný čas a snažil jsem se alespoň číst stevardkou darované noviny. To ale nešlo, díky hrbolaté dálnici D1, a tak jsem se ráčil pohroužit do hlubokomyslných myšlenek o vývoji lidstva a jeho vzájemných vztazích, nebo za občasného sladkého poklímávání jsem snil o panenské přírodě ve Žlebu za Brcama a o lidech nezkažených zkaženou civilizací...

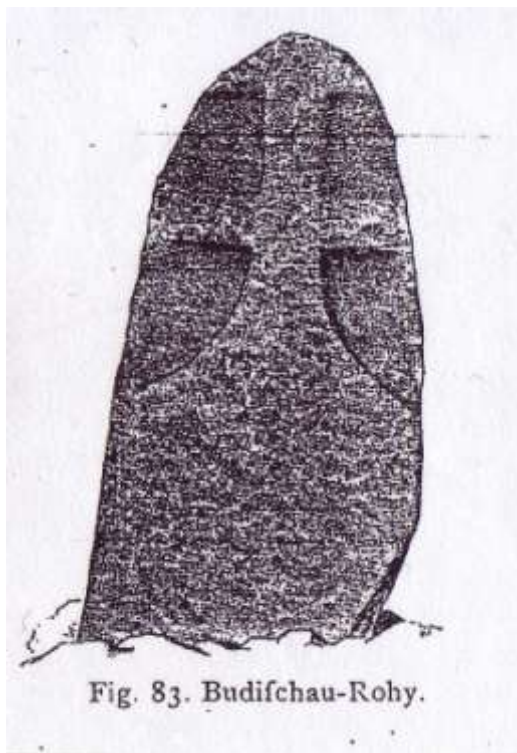
Když jsme v Praze vystupovali, řekli jsme si s mou neznámou spolucestující slušně nashledanou, byť jsme nepromluvili za celou cestu ani slovo. Ještě jsem jí stačil říct, trochu omluvně... dříve si lidé cestou povídali... na což ona pohotově odpověděla: „Je jiná doba a není čas...“

Asi jsem hodně staromilný, nezdá se vám?

Ing. Rostislav Tesař

Křížový kámen u kostela – Budišov

Je první dubnový den roku 2008. Na kole přijíždím od Námčce k Budišovu a něco se mně na jeho siluetě nezdá. Na kostelní věži schází korouhev, chloubka městečka.

Cílem mé cesty je vyhledání křížového kamene, který má stát v blízkosti kostela. Po vstupu na hřbitov obcházejím kostel z levé, jižní strany. Míjím nádherný kamenný kříž, nápis na něm oznamuje, že zde odpočívá Emanuel hr. Pötting-Persing. Emanuel, stejné jméno, jaké jsem dostal po tátovi. Vzpomněl jsem si, jak jsem v první třídě přišel s pláčem domů a mámě nahlásil, že se chci jmenovat Jan. To jsme se poprvé učili podepisovat, a já jsem se uprostřed jména zasekl a nemohl dál. Vedle sedící spolužák už dávno čuměl po třídě a nudil se. Jmenoval se Jan.

Křížový kámen, za kterým jsem přijel, stál jen o kousek dál. Mohutný, majestátný, tajuplný. Co o něm víme?

Zatím nejstarší zmínku o něm jsem získal z brněnského archívu. Nachází se ve spisu, kde A. Franz popisuje více než sto památných kamenů na našem území a který zaslal do Vídně. Publikováno to bylo v roce 1899. Na

str. 11 se píše: Stojí 25 kroků vzdálen od kamenité pěšiny mezi Budišovem a Rohy, na jedné polní mezi. Rozměry: výška 1,22 m, šířka 0,45 m, tloušťka 0,25 m, obrácen na východ. Silně mechem obrostlý, místní žula s lichoběžníkovým profilem. Jen přední strana je opracovaná, druhá je hrubá. Obrázek je v tabulce IX. 5 pod číslem 83 BUDISCHAU – ROHY.

Dr. František Příkryl v knize SS.CYRILL A METHOD 1907 zmiňuje jen jiný křížový kámen v panském lese u cesty z Oslavy do Budišova.

J. F. Svoboda ve své publikaci Okolí Horácké osady vydané r. 1937 píše: Také u Rohů (V. M.), poblíž stezky od Budišova, stál na mezi čelem k východu žulový, jen zřepdu opracovaný, kámen s dvouramenným křížem, který je nyní povalen.

V brožurce Naším krajem 1991/4, str. 42, P. Jan Slabý píše: Na jižní straně boční lodě je přenesen smírčí kříž, asi ze 16. stol. Stával u polní cesty z Budišova do obce Rohy. Cesta je zaoarána a kříž byl ohrožen zemědělskou mechanizací.

Kámen je registrován číslem 1679 pod muzeem Aš, kde působí Společnost pro výzkum kamenných křížů, která vede centrální registr těchto památek a jejímž jsem členem.

Zazvonil jsem na faře a zeptal se pana faráře, co by mně mohl o tomto křížovém kameni říci. Prý, jak lidé říkají a jak se traduje, se na tom místě zastavili věrozvěstové Cyril s Metodějem, aby se občerstvili. Pak se vyptával on. Asi byl s odpověďmi spokojený, protože mi řekl: „Pojďte se podívat“ a otevřel boční vrata fary. Zde byla připravena k odvozu a renovaci mohutná korouhev z měděného plechu, zdobená reliéfy patronů kostela, motivem Nanebevzetí P. Marie a sv. Gotharda. Podobná korouhev (v Evropě) je ve španělské Seville.

Křížový kámen stával na katastrálním území obce Hodov. Jeden ze starších hodovských rodáků, žijící v Oslavici, se zlobil: „Ten kámen měl zůstat tam, kde stál.“ Souhlasil jsem s ním, měl pravdu – ale zachoval by se ten kámen až do dnešních dnů?

Dost komplikovaně jsem hledal a pátral po místě, kde kámen původně stál. Nakonec se zadařilo, díky hodovským občanům.

Kroužek značí místo, kde asi stával křížový kámen (cesta zanikla)
mapka z webu ČÚZK

Po nějakém čase, to už jsem hledal jiný kámen, mně téměř 80letý pan J. K. v Hodově říká: „Stará paní E. Roušová z čísla 22 vyprávěla, že ten křížový kámen vysekali hodovští muži a že znázorňuje člověka. A byl jsem také u převozu tohoto kamene. Bylo to někdy v letech 1975–6 na přání pana faráře Slabého. Kámen jsme obkopali a pomocí řetězu a traktoru vyvrátili. Zvedákem jsme ho dali na plošinku za traktor. Vše probíhalo bez problémů. Potíže nastaly až při převozu v kopci. Kámen začal traktor převažovat, tak syn Jirka si musel sednout k čelním světlům a zatížit přední část traktoru. Pak už jsme bez problémů dojeli do Budišova.“

Pan farář Slabý našel pro kámen důstojné místo – na hřbitově u zdi kostela.

Emanuel Nožička

Alpa

Změny po roce 1989 zasáhly i podniky s dlouholetou tradicí a to mnohdy tak, že je podniky nepřežily, za mnohé snad Elitex, BOPO a UP závody v Třebíči a Kablo ve Velkém Meziříčí. Pocítily to především zaměstnanci těchto firem, kteří přišli o práci. Na druhé straně začaly vyrůstat, nutno dodat většinou na „zelené louce“, podniky menší, často se zahraniční účastí, které části propuštěných lidí práci znovu vrátily. Uprostřed těchto změn se našlo pár podniků, které to vše ustály. Jedním z nich je velkomeziříčská Alpa.

The image shows two historical advertisements for Fr. Šablík, arranged side-by-side. Each advertisement features a black and white photograph of a large, multi-story building with a prominent gable roof and a balcony. The left advertisement is dated 1920 and describes the company's work with sea shells. The right advertisement is dated 1921 and describes the company's perfume business.

FR. ŠABLÍK,
továrna jemných voňavek a kosmetického zboží
VELKÉ MEZIŘÍČÍ

FR. ŠABLÍK,
velkoobchod mořskými houbami, dříny a běhárny
na zpracování mořských hub surových
VELKÉ MEZIŘÍČÍ Č. S. R.

Výhradní výrobce a prodává pro celé Československo všech druhů slavné
parfumerie „Me-ko“ firmy Parfumerie du Soleil
Hugobouvet & Co., Wien-Paris.
Velké Meziříčí, Brno, Kladno, Praha, Olomouc, Třebíč, Zlín.

reklamní leták

Jak se Alpa ve Velkém Meziříčí objevila? Abychom to zjistili, musíme se vrátit trochu do historie. Velkou zásluhu na tom má továrník František Šablík, který po převratu převedl v roce 1920 část firemního podniku založeného r. 1897 ve Vídni do Velkého Meziříčí. Za značných nákladů zde vystavěl průmyslový podnik, jehož stěžejním programem bylo zpracování a obchodování s mořskými houbami, které zpracovával jak pro potřebu ČSR, tak i pro svůj hlavní, od převratu pak filiální podnik ve Vídni. Dodával i srnčí kůžky a japonské loofah. Vedle toho v továrně vyráběl jemné voňavky a kosmetické zboží značky Me-ko firmy Parfumerie du Soleil. Ve svém podniku instaloval velkou a cennou sbírku conchylíí a mořských zvláštností

František Šablík byl aktivní i v jiných oblastech společenského života. Byl členem obecního zastupitelstva a byl městským radou. Svoje vědomosti a zkušenosti z cest po světě využil nejen v podnikání, ale i ve zvelebování Horního Města, kde bydlel. Zkultivoval zde holé a bezútesné stráně a osázel je stromovím a květinami a v Balinském údolí založil park.

František Sáblik

Po znárodnění podnik Františka Sáblika skončil. Zůstal zde však základ, na kterém se dalo pokračovat. Příležitosti využila společnost Alpa, která svůj závod přesunula z Brna, kde měla svoji předválečnou výrobu.

Historie značky Alpa a především francovky sahá až do roku 1913, kdy se spotřebitelům poprvé představila a ve stejném roce byla ochranná známka Alpa zaregistrována. Do dnešní doby se vyrábí podle původní osvědčené receptury. Podle vyprávění francovka vznikla kolem roku 1805. V tomto roce opouštějí Napoleonovi vojáci obsazenou Vídeň a zanechávají po sobě několik nápojů s výraznou ostře aromatickou vůní – francouzským koňakem. Vídeňáci, zvyklí spíše na sladká vína, nepřišli této francouzské specialitě na chuť. Po čase objevili příjemný pocit a osvěžující účinky při vtírání koňaku do kůže. Na základě těchto zkušeností jim pak posloužily prázdné sudy pro přípravu alkoholického extraktu z různých

bylin podle vlastní fantazie a začali jej nazývat francovka.

provozovna Alpy

provozovna Alpy

Základem francovky je alkoholický roztok éterických olejů, silic, vonných látek bylin a přírodního mentolu. Francovka Alpa představuje jejich optimální kombinaci. Je určena převážně k zevnímu použití, jedná se především o dezinfekční a antiseptické účinky. Má příjemný chladivý efekt, povzbuzuje prokrvení kůže, lze ji použít k masážím, jako přísadu ke koupání, ale i jako obklad nebo kloktadlo.

V roce 1994 proběhla privatizace, která řadí tento podnik mezi moderní a prosperující firmy s tradiční českou značkou.

Použité materiály: www.alpa.com.au

Poděkování Josefu Mikuláškovvi za zapůjčení dobových materiálů a fotografií.

Karel Pavlíček

Francovka

A já vstávat nemusím aneb Menší lenost snad občas nezaškodí

*Dobře si Pepina žila,
klidný život vedla,
když chtěla, tak pracovala,
když nechtěla, sedla.*

Myslím, že bych tu říkanku z první republiky, která je vlastně reklamou na práci prášek, dovedla ještě dnes dát celou jakž takž dohromady. Objevila jsem ji při prohlížení staříčkových časopisů ještě jako dítě školou povinné, a i když byla dost dlouhá, podařilo se mně ji pro její jednoduchost zapamatovat.

Po letech, kdy bylo, jak se říká, *mládi pryč a do důchodu daleko*, přišla mi pod ruku znovu. Tehdy mě však její „napínavý“ děj zanechal celkem lhostejnou a fascinovala mě jen věta: *Když chtěla, tak pracovala, když nechtěla, sedla*. To by byla paráda! Je možné, že se někdy něčeho takového dožiju? A protože jsem nedávno viděla muzikál *My fair lady*, pobrukovala jsem si s Lízou: *Já z pelechu bych nevylezla celej den...* V těch letech před důchodem jsem na Pepinu i Lízu často myslela a říkala si, že je „to“ v nedohlednu.

A najednou TO bylo tady. Zaplavil mě příval blaženosti, který dosud trvá a bude trvat... Jestli si říkáte, že kecám, máte samozřejmě pravdu – občas mě zaplaví spíš příval lenosti, a i když si často můžu dovolit jí podlehnout, zas tak velké blaho to není. Ale nestěžuju si - když se někdy za tmy probudím a uvědomím si, že mnozí už touto dobou musí vstávat do práce a já se můžu ještě dlouho povalovat, je to pocit k nezaplacení.

Napadá mně přitom, jako obyčejně, jedna anekdota: Bavili se nespavci o tom, co dělají, aby usnuli. Samozřejmě došlo i na počítání. Jeden povídá: „Včera jsem napočítal do šesti tisíc sedmi set dvaceti.“ „A pak usnuls?“ „Ne, pak jsem musel vstávat do práce.“

A já nejenže do práce nemusím, ale i doma můžu odložit třeba úklid nebo jinou práci a něco si přečíst, vylustit křížovku, podívat se na televizi... Zkrátka: mám se jak na zámku, kéž to trvá věčně!

No, ono to nikdy věčně netrvá, občas se přece nahromadí kupa starostí, že nevím, co dřív. Ale je to vlastně dobře. Mít pořád havaj, není vždycky havaj, jak jsem se poučila z jednoho seriálu (i v takových pořadech zazní někdy nějaké to moudro), takže když starosti pominou, tím více si vážím života ve stylu Pepiny Rejholcové. Moji spokojenost však přece jen nahlodává opakující se zážitek. V našem paneláku vede k výtahu pár schodů. Občas pod nimi stojí nějaká sousedka s hůlčičkou a taškou na kolečkách. Nabídnu se, že jí pomůžu a ona namítne, že je to moc těžké. Když pak „břímě“ zvednu, usoudím, že nemůže mít ani tři kila. A tehdy mě ovládnou smíšené pocity – jsem ráda, že ještě bez problémů unesu nejméně pětkrát tolik, a zároveň si uvědomuji, že možná za pár let i pro mě budou tři kila moc. Ale naši předkové říkali: „Neboj se slepote dokad' vidíš!“ Je důležité udržet si „*slunce v duši*“, jak nám před léty při předpovědích počasí přával pan doktor Zákopčaník.

Ale ani to nemusí vždy platit beze zbytku. Vzpomínám si, jak jsme jednou čekali na přechodu na zelenou. V okamžiku, kdy měli současně červenou chodci i vozidla, se jeden pán „vyššího středního věku“ rozčiloval, že v dlouhé řadě aut stojí jedno na „zebrě“. „Někde stát musí. A nerozčilujte se zbytečně, nestojí to za to a stejně vám to není nic platné“, řekla jsem a pro jistotu jsem ustoupila o krok zpět, kdyby mně chtěl jednu vrazit

(že jsem radši nemlčela, vždyť ani mně to není nic platné!). Pán se však zarazil a vzápětí mě uzemnil větou: „Ale já se chci rozčilovat, já se rozčiluju rád!“ Jaký zvláštní nenáročný a levný koníček! Od rána do večera 365 dní v roce (a v přestupném 366) jistě nemá o podněty nouzi.

Ale teď vážně: Mít nějakého koníčka je důležité, a to i ve stáří. Možná jsem měla napsat **zvláště** ve stáří. Vybavuje se mi sice obrázek od Neprakty, kde jeden dědeček říká druhému, že *on sype ptáčkům až odpoledne, protože dopoledne se vozí na pohyblivých schodech*, ale vím, že ve skutečnosti má mnoho seniorů opravdu širokou škálu nejrůznějších zájmů.

Vzpomínám si, jak loni po skončení praktického cvičení v Senior akademii se jedna paní chystala jít ještě na plavání, ale sešlo z toho, protože si omylem vzala tašku s věcmi ne do bazénu, ale do sauny.

Ráda se dívám v televizi na AZ kviz, jehož se mnohdy úspěšně zúčastňují i soutěžící důchodového věku. Obdivuji je nejen pro jejich znalosti, které dovedou uplatnit při televizním natáčení někdy i lépe než já, která „soutěžím“ na gauči, ale také pro záliby, které při úvodním představení uvádějí. Někdy se svěřují také se svými dalšími plány. A co mám v plánu já? Zapátrala jsem v paměti a uvědomila jsem si, že v několika příštích týdnech je to jen pár lékařských prohlídek. To už mě opravdu nic lepšího nečeká? Není divu, že jsem si vzpomněla zrovna na tento vtíp: „Já bych chtěl vědět, kde umřu.“ „A co bys z toho měl?“ „No, že bych tam nechodil.“ Jsem ráda, že mně humor ani teď nechybí, ale stejně si říkám, že bych měla udělat něco pro to, abych zbytek života prožila nějak smysluplně. Krásné předsevzetí. Ale nesmí se to uspěchat. Co kdybych to nechala na jaro? Nebo raději na léto? Takže teď si přeperu pár kousků prádla ... nebo že bych si napřed vyluštila křížovku?

Hodně *slunce* v *duši* přeje všem

M. Holasová

Jak lidé říkají

psům

Oříšek, Amík, Golda, Azor, Rek, Bumbolík, Bubík, Pozor, Tygr, Cukrdle, Beluša, Ryba, Strakuš, Čipera, Nera, Šohaj, Ořech, Puňťa, Alík, Batula, Žolík, Zenta, Ela, Šotek, Roman, Balík, Haryk, Cesar, Zorka, Aja, Feša, Provianc, Brok, Sultán, Mina, Bela, Bobek, Cigán, Flok, Flík, Yris, Černoch, Linka, Mikl, Astor, Tref, Rolda, Bela, Balda, Inga, Švorin, Fock, Švorcl, Šípek, Linhard, Danda, Mamut;

kravám

Šekla, Pivoňa, Straka, Bulena, Červená, Leska, Šimla, Lanňka, Malena, Tyrola, Mazla, Srnka, Slon, Fiala, Jahoda, Janek, Okurka, Černá, Skoták, Bubák, Srdíčko, Mazlena, Marče, Šekla, Sojka, Pekařka, Bubík, Maličká, Bréla, Skoták;

koňům

Mica, Fuksa, Hnedka, Valach, Dódyk, Šiml, Lucka, Sálina, Manda, Hanzl, Vranka.

Zapsal František Honz, Budišovská kronika roku 1923

Smírčí kámen u rybníka Bor u Trnavy

kresba Jan Horký

Pozdrav z druhé světové války na Jazírku

Na podzim loňského roku můj otec počal budovat hromosvod na domě číslo 205 na Jazírku. Od výstavby domu až donedávna zde žil stolařský rod Železných. Jaké bylo překvapení, když otec při provádění výkopu podél obvodových zdí domu vykopal 16 článků pásu z německého tanku a jeden spojovací hřeb. Články byly široké 26 cm. Nejspíš Železnovi použili německou ocel při výstavbě septiku ke zmíněnému domu a zbylými články jen vyplnili zevní prostor. Po řádné fotodokumentaci byl nález uložen na původní místo, kde plní nadále svůj účel a čeká na znovuobjevení pro další generace. Z vyprávění mého dědy se takových věcí po válce válelo všude spousty, je tedy jen otázka času, kdy se zas na nás štěstí usměje a země vydá své tajemství.

část pásu z německého tanku

Petr Kosina, Wakefield

Jazykový vokýnko

Závěrečný díl (ne však úplně poslední v rámci vokýnka) o nářečích bude trochu netypický. Bude totiž pojednávat o něčem, co ve skutečnosti neexistuje. Pražské nářečí v žádném jazykovědném pojednání nenajdete. A přece, tak jako podle odborníků v Praze vznikla spisovná čeština, lze se důvodně domnívat, že i tzv. obecná čeština vznikla rovněž v naší matičce (pravověrní Moraváci prominou). Netýká se to ovšem té mohutné části obecné češtiny, která vznikla na základě jazyka německého a přišla ponejvíce ze severních Čech, zejména z Krušnohoří. Takže se nám vcelku hodí, že přes fiktivní pražské nářečí nenásilně přejdeme k obecné češtině. Po ní se můžeme věnovat různým slangům, čímž se můžeme bavit (v pravém smyslu toho slova) dosti dlouho.

V samotné Praze se mísí mnoho různých nářečí, která používají přistěhovalci (*náplavy*), takže nelze ani přesně rozhodnout, který výraz či výslovnost jsou skutečně pražské. Nicméně je jisté, že vlivem médií (včetně internetu) a dnes velkého cestování i migrace občanů se v Praze formované výrazivo bleskově šíří do všech koutů republiky.

Tak jak se vlastně mluví v Praze? Pražák se většinou pozná podle typických výrazů *vid'* (Zdeněk Srstka), případně *ved'*, *hele* a častým používáním slova *jako* i tam, kde se to moc nehodí. To všechno je něco podobného, jako moravské *tož*, které platí hlavně pro jihovýchodní Moravu. Také taková věta „*Šim si si, voe, rejža si jako dal tudlenctu rejži s mlíkem*“, je pro obyvatele hlavního města dosti typická. Výraz *jako* ovšem již dnes není typicky pražský, rychle (jako každý zlozvyk) se rozšířil, dokonce i na Moravu.

Jinak se pražská mluva nesnadno ilustruje. Existuje jakýsi žižkovský dialekt, něco zůstalo ze žargonu proslulé pražské *galérky* (v Brně mají *plotnu*) a ve staré Praze bývala také zvláštní čeština, kterou kdysi mluvil *dákej praskej pepík*, ale z té mnoho nezbylo. Některé výrazy byly však zajímavé. Např. proslulé slovo *pardál*, označující zde jakéhosi otrapu, vzniklo tak, že onen pardál obtěžoval taneční páry se žádostí nahradit tanečníka. Odpovědí mu nejčastěji bylo „Obraťte se o pár dále“, z čehož později vzniklo „Obraťte se, ó, pardále“. Dříve se v Praze používalo i slovo *vidlák* (mimopražský, obdoba brněnského *london*) a také *fabrička* (manželka dělníka z pražské továrny).

Ostatně, pokud jde o onoho Pepíka, jak vlastně vzniklo z Josefa tak nepodobné *Pepík*? Nejpravděpodobnější je vznik z italského Giuseppe s variantami mj. Bepi, Beppe, Beppino, Peppe, Peppi, Peppino, Peppo, Peppone. Z jedné z nich se zřejmě do (zejména vídeňské) němčiny dostalo velmi populární *Pepi* („*Pepi*“ Bican). A protože Vídeň byla kdysi druhým největším českým městem, pronikl ten výraz i do Prahy. Tento výklad ovšem postrádá vědeckého důkazu (polemikám se nebráním – pozn. aut.)

V celkem nedávných dobách se chodilo také na *Hradčana* či *Vysočana*. No, a místo *šaliny* zde jezdily *eletriky*. Ale vše se rychle vyvíjí, takže nevím, jestli je to ještě aktuální. Ono pražské „nářečí“ (musím to dát do uvozovek) se velmi nesnadno vyzoruje. Je totiž velmi těžké určit, jestli mluvíme s rodilým Pražákem, *naplaveninou*, nebo jen návštěvníkem, či s *gastarbajtrem*. A pozor, nepomůže ani barva pleti, dnes již je mezi rodilými Pražáky mnoho těch, kteří mají rodiče či dokonce jen prarodiče z Asie nebo Afriky.

Ale ještě něco z žižkovského dialektu (je to jediné, co jsem o pražské mluvě našel na internetu). Označení české měny zde pochází ještě z nové měny rakouské, kdy po měnové reformě za krejcar byly dva haléře a za zlatku dvě koruny. A tak *pěták* se nazývalo deset haléřů, *šesták* platil dvacet haléřů, koruna se nazývala *kavka*, *kravka*, *koňura*, nebo *kačka* (poslední zůstalo dodnes), pětikoruna byla *bůr* (také zůstalo, ale dnes se již používá méně), dvacetikoruna *cejn*. Dodnes zůstalo i *kilo* (stokoruna) a *tác* (tisícikoruna), který se zval i *papír* nebo *hadr* (ten se dnes používá již méně, mohl by se splést třeba s hard-diskem). O názvech české měny bude ještě řeč příště při obecné češtině.

Jinak na internetu není nic, co by stálo za řeč (ani za tu pražskou).

Ladislav Dokulil

ZE SVĚTA

Scarabeus

Projížděli jsme kroutícím se vádím v pohoří Džabal al Hasáwnah. V mělké kotlině se zdržovalo několik velbloudů, které jsem si chtěl vyfotit. Vystoupil jsem a šel naproti stádu. „Pozor!“ vyhrkl můj spolucestující a ukázal rukou na zem. Přede mnou si valili kuličku dva hovniválové (vrubouni posvátní) – brouci z rodu *Scarabeus* (do této čeledi patří i chrousti). Objevují se tam, kde je velbloudí trus, jenž je pro ně neodolatelnou lahůdkou. V Africe jsou nejznámější dva druhy těchto brouků: malý *Sisyphus* a velký *Heliocopros*. Jsou to pracovitá stvoření. Tělo mají přizpůsobeno k manuální práci tím, že tvar jejich hlavy připomíná rýč, zoubkované přední nohy pilu. Koule, kterou před sebou valil jeden z brouků (kovově modré tělo dlouhé asi 3 cm) byla třikrát větší než on. Sameček s hlavou dolů se opíral zadníma nohama o kouli a snažil se ji tlačit od sebe. Samička seděla na kouli (potravinová spížirna a budoucí hnízdo zároveň) a nechala se kutálet s ní. Společně pak kouli zahrabou do země, v podzemí se spáří a vajíčka uloží do koule. Samička ji potom pečlivě uplácá a sameček hledá jiný trus a s další koulí láká novou družku.

Vruboun byl v Egyptě za vlády faraonů považován za jednoho z nejposvátnějších živočichů (symbol zrození z půdy). Skarab sloužil jako amulet zajišťující ochranu bohyně *Esety* (*Isis*) a boha slunce *Rea*. Pro bohaté vyrývali kamenorytci posvátného brouka do drahých kamenů (např. *amethyst* a *jaspis*). Zemřelí Egypťané byli mumifikováni, aby tělo mohlo žít i po smrti. Mumii ozdobili šperky a ochrannými amulety. Nejdůležitějším amuletem byl takzvaný srdceční skarab; do jedné rovné spodní plochy byla vyryta jedna z kapitol *Knihy mrtvých* s výzvou, aby se srdce zemřelého nestavělo proti němu samému. Kamenný srdceční skarab měl pomoci, aby při posmrtném soudu (vážení skutků zemřelého) nebylo svědomí zemřelého – představované jeho srdcem – na miskách vah těžší než závaží – pštosí péro, symbol bohyně pravdy a spravedlnosti *Maat*. Jestliže bylo srdce lehké jako péro *Maat*, zemřelý mohl projít branou *Podsvětí* do říše mrtvých vládce *Usira*; v opačném případě bylo srdce zatížené „hříchy“ sežráno *Velkou požíračkou Amemait*.

Použitá literatura:

Ivan Mrázek, *Libyjskou Saharou po velbloudích stezkách*. Vydalo Moravské zemské muzeum Brno 2006

BioLib, mezinárodní encyklopedie rostlin, hub a živočichů

Podle Ivana Mrázka zpracoval Karel Pavlíček

Pozdrav z Wakefieldu

Cambridge, americký hřbitov a památník

Necelé čtyři kilometry od farmy, kde jsem v létě navštívil známé z Třebíče, se nacházel hřbitov a památník amerických vojáků (*Cambridge American Cemetery and Memorial*). Nikdy jsem podobný hřbitov nenavštívil, znal jsem jen z televize pole osázené bílými kříži. Z venkovní strany hřbitovní zdi bylo malé parkoviště a kousek dál autobusová zastávka. Na hřbitov vcházím hlavní branou umístěnou v jednom rohu

hřbitova, kde se mně nad hlavou tyčí stožár s americkou vlajkou, směrem rovně dolů je alej vzrostlých stromů, o devadesát stupňů doprava se nachází bazénky s lekníny, které vedou až ke kapli. V prostoru mezi alejí a kaplí jsou téměř čtyři tisíce hrobů vojáků nejen námořní a letecké obrany, ale i ženistů a dalších profesí, zajišťujících severoatlantický konvoj.

Cambridge, americký hřbitov a památník

Vydávám se na procházku alejí, až na druhý konec hřbitova. Jak mímím bílé kříže, je mně čím dál víc tím smutno. Procházím-li například hřbitovem v Budišově, jsou tam známí, kamarádi, příbuzní. Lidé, co zemřeli staří, hodně staří, ale také mladí. Je to však přirozené. Tady jsou všichni mladí ve věku kolem dvaceti let. Přemýšlel jsem, jakou asi měli představu rodiče o životě vojáků, když je od plínky vychovávali. Jaký život by ti lidé chtěli žít. Byli přibližně stejného data narození jako moji prarodiče. Nabízelo se srovnání plodného života mých prarodičů a těchto vojáků, kteří by jistě také stáli o to, mít děti, vnoučata a orat pole někde v Arizoně.

Jen se na minutu zahledím a vidím asi padesátiletého muže, kráčejícího podél řady pomníků. Občas se zastaví, přečte nápis na pomníku a jde zase dál. V ruce drží papírek, určitě někoho hledá. I já se vydávám podél hrobů do protilehlého rohu hřbitova, kde je kaple. Hroby nejsou umístěny v zákrytech, ale do oblouku. Přehlížím celý prostor a vůbec nechápu, proč nejsou hroby v lajně, ale v obloucích. Také kromě aleje, u některých hrobů, jsou vzrostlé stromy, ale jen několik na celém hřbitově. Proč tam jsou, je další záhada. Došel jsem ke kapli, na velikých dřevěných dveřích jsou vyřezány emblémy lodi, děla, ponorky a džípu. Vysoká kaple je obložena portlandským kamenem, nad oltářem

nápis „v rukou Páně“, na stropě z mozaiky obrazy letících letadel a andělů. Celý strop lemovala slova: „Jeich poslední let a setkání s Bohem. Byli daleko od domova, neznali hodinu, den ani způsob odchodu.“ Na stěně kaple je velká mapa Evropy a letecké dráhy převážně z jižní Anglie a jižní Itálie, ze kterých letadla prováděla výpady nad okupované části Evropy.

Když jsem přijel domů, chtěl jsem se dozvědět více a také se podívat na Googlu na fotografii hřbitova z letadla. Už při prvním pohledu mně spadla brada! Představte si výšeč ciferníku hodin od 12 do 3. Přesně takovou výšečí byl půdorys hřbitova. Kde mají rařičky osu, stal stožár s vlajkou, ve směru 12. hodiny alej, ve směru 3. hodiny bazénky a na konci kaple. Hroby umístěné do oblouku kopírovaly přesně dráhu ručiček. Hned jsem poznal záměr architekta, který navrhnul hřbitov ve tvaru výšeče z terče. Několik vzrostlých stromů mezi hroby znázorňovalo zásahy střel. Podívejte se také, stačí jen zadat anglicky název uvedený v začátku článku.

Dědek Derek je Škodovkám věrný!

Včera bylo jako na jaře, přestože je ještě únor. Rozjel jsem se do města k holiči. Jak se škrábu z auta a hledám drobné na parkování, volá na mě starší pán: „Mladý muži, nechcete lístek? Je na něm ještě půl hodiny, třeba vám to bude stačit.“ Říkám „ou well“ a dívám se, že dědek otevírá dveře od Fabie. Nechal bych ho na pokoji, ale když už na mě zavolal a dal mi ten lístek, tak se ptám: „Máte škodovku, jak jste s ni spokojený? Já jsem totiž z Čech.“ Dědek zvedne obočí a ptá se: „Jste z Prahy?“ a aniž by čekal na odpověď, spustí jak zaseknutý kulomet: „Škodovka je výborné auto, jen otočíš klíčkem a jedeš. Škodovky byly vždycky dobrý, a byly ještě lepší než teď, když je připojili k Volkswagenu. Tohle je moje devatenáctá škodovka za posledních čtyřicet let. Moji první Škodu Estelle jsem si koupil v roce 1960, stála mě £620, nejlevnější Mini Cooper tenkrát stál £850, vydělával jsem si tenkrát £200–300 ročně. Na té první šlo trochu těžko řízení, ale pak jsem si zvyknul. Mám domek na Korfu, a tak jsem do škodovky vše naložil a když jsem měl tři týdny dovolené, už jsem jel! Dneska je mně už 76, tak tam létám. Také jsme jeli škodovkou do Řecka. To víš, všichni si ze mě dělali srandu. Znáš ty vtipy o škodovkách, ale já jsem jim říkal, jen si sedni a zkus to! A dokonce dva známí si škodovku koupili poté, co se projeli v té mojí! Teď mám tuhle Fabia Elegance 1.4 hatchback s automatickou převodovkou, ale povím ti, nedávno jsem šel kolem autosalonu a ta nová Škoda je tuze pěkná, ale musel jsem udělat krok zpátky, však tuhle nemám ještě ani rok.”

Podívám se na parkovací lístek, zbývá tam už jen pět minut. Náhle mi Derek podává libru a říká: „Kup si nový lístek, když jsme tenhle prokecali.“ Bránil jsem se, že peníze mám, Derek mrknul okem a říká: „Si to vem, když jsi z Prahy.”

Teď když míjím škodovku, dívám se, jestli nejede Derek. Za těch 40 let života se škodovkou je už vlastně taky Čech.

Menšiny a většiny

V posledním roce čím dál více slyšíme o menšinách, nepřizpůsobivých, co s tím dělat a co s tím nedělat. Co je rasismus, neonacionalismus atd.

Musím přiznat, že teprve až v Anglii jsem si uvědomil, že v Česku opravdu rasismus je a není to tím, že by původní obyvatelstvo bylo špatné a zlé, ale je to tím, že

v československých zemích od vyhlazení Židů a odsunu Němců je pouze velice malé množství jiných ras a národností a původní obyvatelstvo není zvyklé na soužití s jinými obyvateli a kulturami.

Když jsem v Anglii přišel poprvé do školy, byli ve třídě dva Poláci, Maďar, Litevec, černoch z Tunisu, chlapec z Filipín, překrásná dívka Lana z Iráku, několik Kurdů a asi třetina asiátů, někteří z Číny, z Hong Kongu a jedna dívka z Taiwanu.

Tak jsme se sešli pod jednou střechem, každý z jiné země, s jiným jazykem i jiné tváře. Sešli jsme se v jedné lavici, na stejné lodi, jen jedno jsme měli společné, angličtina nám šla jako psovi pastva! Každý si psal ve svém jazyce poznámky k obrázkům a protože Číňané, Arabové a Filipínci používají každý svůj druh písma, nikoliv latinku, nakouknout k sousedovi, jak jsem byl zvyklý, mělo význam jen pouze estetický. Každopádně spolužáci byli ochotní a pokud to šlo, všichni jsme si vzájemně pomáhali. Asi po necelém roce jsem se přestěhoval na sever Anglie, kde žije od konce šedesátých let velice početná komunita Indů a Pákistánců. Dokonce pokud navštívíte město Bradford, je to podobné, jako byste si zaplatili letenku do Pákistánu. Hlavní třídu lemují obchody s tradičními národními oděvy, pákistánský taxikář, jezdí v oděvu připomínajícím pyžamo a v kloboučku s lesklými kamínky. Z města se téměř většina původního obyvatelstva vystěhovala do jiných měst. Rovněž v okolních městech projedete čtvrtí černošskou, muslimskou a anglickou.

Nedávno mi poslala známá mail z výletu do Londýna: „Ahoj Petře, zdravím tě z Londýna. Památky krásné, ale těch lidí a národností, to je hrůza.“ Ano, ve velkých městech je takový mix lidí, že pokud to člověk nečeká, musí z toho mít šok. Nicméně, většina lidí se adaptovala, a ač žije po svém, není nikomu na obtíž.

Často slyším zprávy z Francie, kde zákon upravuje, jaký oděv mají mít děti ve škole, zaměstnanci v úřadech atd. Také se často rozvine debata na tohle téma mezi známými, kteří tvrdí, že by se přistěhovalci měli přizpůsobit zvykům v dané zemi. Jenže kdo jsou to přistěhovalci? Většina se jich tady narodila nebo tady žijí po většinu života. Pokud by například v mojí rodné zemi zuřil válečný konflikt a byl bych nucen se přestěhovat do jiné země, určitě bych se snažil si uchovat tradiční hodnoty, jako jsou svátky, rodný jazyk, způsob oblékání a druh stravování. Myslím, že by každý měl dodržovat zákony dané země a jaký nosí oděv, či účes, je každého soukromá věc. Ať si klidně chodí celý den v pyžamu nebo spává v modrákách, nic mi po tom není. Ani já v Anglii neslavím Štědrý den pětadvacátého ráno! Na Mikuláše si dáváme mandarinky, i když pro místní je to den jako každý jiný a na Velikonoční pondělí? To by bylo sebezapření, když bych nikoho nevyvmrskal!

Současný trend je však takový, jak byl nedávno zmíněn v pořadu České televize o Romech žijících na východním Slovensku. Při sčítání obyvatel před deseti lety bylo původních Slováků 500 a Romů 270. Při dalším sčítání bylo Slováků 480 a Romů 560. Tedy z menšiny se stala většina, a tím pádem i starosta byl Rom. Podle průzkumu bílý evropský pár má průměrně 1,8 dětí, kdežto východní národy 3,6 dětí. Je tedy otázka jen několika desetiletí, kdy se současná většina bude menšina. Budeme se chtít přizpůsobit? Budeme je poslouchat? Budeme slavit Vánoce třeba šestého ledna?

Petr Kosina, Wakefield

V horké odpoledne toho dne mne můj indický kolega, katolický kněz a profesor religionistiky na univerzitě v Madrásu, dovedl na místo, kde byl podle legendy apoštol Tomáš umučen, a pak do katolického sirotčince, který stojí opodál. V postýlkách, které se podobaly spíše drůbežím klíckám, ležely malé opuštěné děti s bříšky nafouklými hladem, kostičky potažené černou, často zanícenou kůží; v chodbách, které se zdály nekonečné, na mne odevšad hleděly jejich horečnaté oči a vztahovaly se růžové dlaně. V nedýchatelném vzduchu, zápachu a pláči se mi udělo psychicky, fyzicky i morálně špatně; dusil jsem se pocitem bezmoci a palčivým studem, který někdy cítí člověk tváří v tvář ubohým jen proto, že sám má zdravou kůži, plné břicho, čistou postel a střechu nad hlavou. Chtělo se mi odtamtud (a nejen odtamtud) co nejrychleji zbaběle utéci, zavřít oči a srdce a zapomenout. Ale právě v té chvíli mi kdesi z hloubky vytanula věta: „Dotkni se ran!“ A znovu: „Vlož sem prst a podívej se na mé ruce, vztáhni ruku a vlož ji do mého boku.“ Ježíš se identifikoval se všemi malými a trpícími – tedy všechny bolestné rány, všechny bídy světa a lidstva jsou „rány Kristovy“.

I když se poctivě snažíme vykonat vše, co je v našich silách a možnostech, proti vzedmutým vlnám oceánu bídy, který ukrajuje stále větší část z naší pevniny, dokážeme veslovat jen maličko. Přesto však před ranami světa nesmíme utíkat a obracet se k nim zády, musíme je alespoň vidět, dotýkat se jich, nechat se jimi zasáhnout. Zůstávám-li vůči nim lhostejný, nezasažený, nezraněný – jak pak mohu vyznat víru a lásku k Bohu, jehož nevidím? Neboť pak Ho opravdu nevidím!

Je ještě mnoho jiných, skrytých bolestí v nitru lidí kolem nás. A nepřehlédněme ani neuzdravené rány v nás samých – i jejich přiznáním a léčením přispíváme k „uzdravení světa“; je to mnohdy nezbytný předpoklad toho, abychom citlivě vnímali bolesti druhých a mohli jim pomáhat.

Tomáš Halík: Dotkni se ran, Nakladatelství Lidové noviny, 2008

Těm, kteří chtějí se stát velikými muži

Byl velice silný muž, což bývá bezmála totéž, jako kdyby se řeklo člověk, který nemá čas na dobrotu.

Neboť, když se zastavíte, abyste vykonali něco dobrého, často se odchýlíte od své cesty.

Proto, když mi lidé vypravují o tom nebo onom velikém muži, myslívám si: kdo asi byl pro jeho slávu zbaven radosti?

Kolik starých lidí a dětí přejela kola jeho kočáru?

Na čí svatbě chyběla jeho píseň

a který zarmoucený postrádal jeho slz,

že našel tolik času, aby vystoupil tak vysoko?

Mary Webbová, Vzácný jed, Praha, Vyšehrad 1948

Z PŘÍRODY

Tanec barev

Začátek zimy se u nás symbolicky vítá zavěšením krmítka na větve ořechu. Prvními milými hosty bývají sýkorky, přidávají se zvonci zahradní, pěnkavy, hýl a další. Postavení sýkorek je během zimy dominantní.

Ta letošní zima, jež přišla poněkud později (mrazem a sněhem si s ostatními ale nezahladila), byla od samého začátku něčím zvláštní. Krmítko totiž zelo prázdnotou, což byl u sýkorek jev naprosto nevidaný, neboť ty si vždy po zavěšení krmítka našly k němu cestu během krátké chvíle. Rychle předaly zprávu dalším a vzápětí bylo krmítko ověšeno tak, že připomínalo hrozen vína.

Po čase se hosté přece jenom objevili a k našemu překvapení to nebyly sýkorky, ale hejno (přes třicet kusů) stehlíka obecného. Přilétali asi třikrát (nárazově) během dne, dva z nich se zavěsili na krmítko, odkud zobali a vyhazovali semínka slunečnice na zem, ostatní buď seděli ve větvích při velmi ostrém švitoření, anebo sbírali, za rychlého pohybu, spadaná semena ze země. Na jakýkoliv pohyb, především koček, reagovali velmi rychle a odletěli. Poté krmítko zelo prázdnotou třeba i několik hodin.

Při telefonním hovoru s přáteli jsme se náhodou o našich stehlicích zmínili. Čekalo nás překvapení. Prý to nemohou být stehlici, ti se vyskytují u krmítek zcela vzácně. Jejich doménou je otevřená a rumištní krajina, zde vybírají semena rostlin, hlavně bodláků a olší. Pravděpodobnost, že by se celou zimu zdržovali na jednom místě, je malá, a vše ukončili tvrzením, že jsme si je asi spletli s pěnkavami, které jsou, podobně jako stehlici, zbarveny do červena (ne tak ostře). Nedalo mi to, zobající ptáky jsem vyfotil a do Brna poslal. Odpověď přišla obratem – jsou to doopravdy stehlici! Přátelé byli velmi překvapeni, z odborného pohledu se jedná o unikátní jev. Prý museli přiletět ze severu a zřejmě odletit s přibývajícím teplem.

Úbytek ostatních ptáků, jemuž jsme přisuzovali opanování teritoria stehlíky, se jim nezdá pravděpodobný (např. zvonek zahradní se z krmítka vypudit nenechá), příklání se k variantě celkového snížení stavu ptáků v letošní zimě.

A nakonec by nebylo od věci stehlíka obecného představit. Je menší než vrabec a vyznačuje se především pestrým zbarvením. Svrchu je béžový, křídla má zčásti černá s bílými skvrnami a jasným žlutým pírkem, zespodu je bílý. Má narůžovělý zobák, červenou masku a zbytek hlavy je černobílý.

Hnízdí od května do srpna, ročně mívá 1 snůšku (3–6 vajec), na kterých sedí 11–14 dní. Mláďata opouštějí hnízdo po dalších 13–15 dnech. Hojně se vyskytuje v celé Evropě, vyjma větší části Skandinávského poloostrova, v Asii až po Bajkalské jezero, jižně po Himaláje a v severovýchodní Africe. Je částečně tažný, na zimu z větší části migruje do jižní a západní Evropy. V České republice se vyskytuje celoročně, v zimě je však o něco vzácnější.

Ještě před odletem bychom chtěli stehlíky důkladně spočítat a s nástupem příští zimy se budeme těšit, že se nám v tak hojném počtu znovu vrátí.

Karel Pavlíček

Budišovští čápi

Březen roku čtyřicátého pátého byl ve znamení leteckých hostů. Stříbrní ptáci křižovali oblohu a jejich motory zpívaly sonorním basem píseň o blízké svobodě. Velcí bílí ptáci s černými letkami zakroužili nad městečkem a k radostné náladě z blížícího se osvobození připojilo se potěšení z nohatých poslů jara. Snad je vyhnala fronta z jejich hnízdišť někde na jihu, neboť ku podivu všech obyvatel městečka, i těch starých, kteří leccos pamatují, začal si párek čápů stavět hnízdo na stohu za humny. Bylo v těch dnech mnoho jiných starostí a novinek, ale kdekdo věděl, že u čápů mají jedno, dvě, tři a dokonce čtyři vajíčka. Dunění blížící se fronty zaznívalo stále zřetelněji a čápice, střídaná manželkou, odesedávala potřebných čtyřicet dní. Radostný devátý květen zastihl ji v poslední fázi sedění a nedala se vyrušit ani bláznivým povykem prchající německé soldatesky, ani hlomozem tanků, aut a povozů vítězné Rudé armády. Čápata se vylíhla v zemi svobodné. Byla tři, čtvrté vajíčko zůstalo čisté. A poněvadž netrpěli omezenými přiděly, jedli mladí jako včínky a rostli jako z vody.

Přístup na stoh byl, bohužel, příliš snadný. Bohužel, pravím, ne proto, že na stoh si občas vylezly zvědavé děti i dospělí, ale proto, že pohodlný přístup usnadnil jakémusi zvrhlému člověku, aby skoro již letu schopná čápata zničil. Hledali je marně staří, smutně

obletující místo své rodinné tragédie, hledali jsme je marně i my za asistence SNB. Celý Budišov se styděl, že se v jeho středu mohl najít člověk, který dovedl bez citu zničit něco, co se v našem horáckém kraji vyskytne jen výjimečně. Staří čápi bloudili ještě několik dní krajem a potom zmizeli, podle naší domněnky navždy.

Přišlo nové jaro a staří známí se přece ukázali. Sedali na střechy stodol, sedali i na stoh, ale stavět hnízdo na starém místě se jim jaksi nechtělo. Snad kdesi v koutku jejich ptačích mozečků sídlila dosud vzpomínka na loňskou tragédii. A přece se stále zdržovali v těsné blízkosti loňského hnízdění. Mladý hospodář rozřešil jejich nejistotu a váhání: Kolo na stodolu, ostatní si udělejte! Tentokrát proběhlo hnízdění nerušeně. Nějaký čas jsme mysleli, že letos snesla paní čápace jen dvě vajíčka, protože z hnízda vykukovaly dvě hlavičky. Jednoho dne však vyhodili staří z hnízda dvě zakrnělá mláďata. Pravděpodobně jim pud říkal, že by čtyři neuživili. Hrozny haďů a žab, která staří přinášeli, šly zbylým dvěma mladým jaksepatří k duhu. Rostli rychleji než loňští, vždyť bylo o krk méně. Začali už odvážně plácát křídly, když jsme jim jednoho dne připnuli na nohy kroužky s nápisem Museum Praga a číslem. A byl nejvyšší čas. Několik málo dní jsme je neviděli. Když jsem je přišel zase navštívit, stal na hnízdě jen jeden. Vysoko nad hlavou kroužili v ladných obrazech dva jiní. Bez hnutí křídly, jako dva kluzáky – ouvej, pro kluzáky by to byla katastrofa! Nevěděl jsem, že ve vzduchu se může také škobrtnout. Každý začátek je těžký, ale když mladý čáp sklouzne po křídle, lehce chybu napraví. Hodina létání končí, táta pošle synka dolů na rodnou střechu, ještě počká, až přistane – ne, ty nešiko, nohy ještě nenatahuj před sebe, vždyť je hnízdo ještě bůhví kde pod tebou – a odletí za potravou.

Sluníčko dovede ještě pěkně zatopit, ale co je to platné, podzim nakukuje přes strniška a podmítky. Už u nás dlouho nepobudete, milí nohatí přátelé. Vraťte se k nám zase z jara, připravíme vám nová kola, kdyby vás náhodou přiletělo – šest!

Výstřížek z neznámých novin v Budišovské kronice není nikým podepsán. Dá se předpokládat, že autorem je František Horký, učitel v Hodově, jenž bydlel v Budišově a vedle psaní brožůrek s texty vztahujícími se k Budišovu často přispíval i do novin.

Pro doplnění textu si zalistujme v Budišovské kronice. Přiletivší čápi se v roce 1945 usadili na stohu slámy za stodolou Karla Macháta č. p. 37. V následujících letech pravidelně přilétali v dubnu a na stodole Karla Macháta vyvedli dvě až tři mláďata, která byla ornitology okroužkována a spolu s dospělými čápy se do teplých krajin navraceli v měsíci srpnu. Záznamy dokládají výskyt čápů na tomto místě v letech 1945–1950.

Co se děje u zahradníků

... tak to vypadá, že se sníh letos snad ani nerozpustí. Všechno je pěkně schované pod sněhem jak pod měkkou peřinou.

Pomalinku se ale začíná oteplovat a peřina sněhu se nám začíná odkrývat, přitom odhaluje různé druhy dřevin dosud ještě zapadané. Až teď zjišťujeme, co je namrzlé, co je polámané od sněhu a ledu. Dřeviny, které byly celou zimu pod sněhem – o ty se nebojíme. Ty v pohodě přečkaly všechny tuhé mrazy. U těch choulostivějších druhů namrzly ty části, které byly nad sněhem. To však nevádí, po seřiznutí opět obrostou. Jehličnany jsou prakticky bez újmy, listnáče opadavé taktéž. Trvalky již ve fóliovnících

začínají rašit a viděl jsem i narašené hortenzie. Ty však bude nutné po mrazech seříznout co nehlouběji, protože stejně pokvetou na výhonech letošních. Tyto letorosty, pokud budou dobře vyzrálé, pak v létě vykvetou krásnými růžovými, bílými a modrými květy – listeny. Takto seřezáváme i další druhy dřevin. Například velmi oblíbené komule, neboli letní šefíky, motýlí keře, jak se jim také říká. Abychom dosáhli co největších květů, tak si na rostlině před řezem vybíráme nejsilnější výhony s nejvzrálějšími pupeny. Ty budou zárukou kvalitního a bohatého kvetení v létě. Rostlina vytváří během vegetace bujné, mohutné výhony, které dorůstají 2–3 m výšek. Proto volíme stanoviště s dostatkem prostoru, tak, aby nám komule neutlačovala ostatní rostliny. Jinam bychom museli častěji keř tvarovat řezem – i to se dá. Další rostlinou, kterou před sezónou seřízíme prakticky až u země, je třezalka kalíškatá. Kvetे na jednoletých letorostech, a tak, čím více mladých jednoletých výhonů, tím více a větších květů. Naopak, pokud necháme velké množství starých, silných výhonů, rostlina v době květu nebude hezká. Navíc se často stává, že rostliny během zimy namrznou, takže si o řez řeknou samy.

Obecně lze říci, že hlavním termínem řezu keřů je leden až březen. Samozřejmě to taky záleží na počasí. Pokud jsou tuhé mrazy, samozřejmě počkáme, až povolí, nebo pokud je moc sněhu, tak přece zpod něj nebudeme keře vyhrabávat, udělali bychom víc škody než užitku. Platí zásada, že keře kvetoucí na jaře řezeme po jejich odkvětu, aby mohly během celé vegetace narůst, a příští rok na těchto výhonech opět pokvetou. Příkladem jsou třeba zlatice (zlatý déšť) a tavolníky kvetoucí na jaře.

Dřeviny kvetoucí v létě na výhonech narostlých v tomto roce řezeme teď zjara. Patří sem již jmenované hortenzie, třezalky, komule.

Dále z těch běžnějších druhů řezeme na jaře šefík, tavolu, tavolníky kvetoucí v létě a vajgélie.

Některé z nich můžeme „sesadit“ (seříznout) až u země, ale většinou u nich provádíme jenom průklest. To je odstraňování výhonů z keře. Odstraňujeme staré výhony, polámané, případně suché, křížící se. Zakracují se mladé nevyzrálé výhony. Přitom se zachovává stejný, přirozený tvar keře.

U keřů, u kterých průklest není možný z důvodu velkého množství trnů, jako je hloh, kdoulovec nebo dřišťál, můžeme použít řez u země. Při průklestu by se tvar keře rozpadl, proto řezeme u země. Do této skupiny patří všechny hustě větvené keře, u kterých se výhony dotýkají a tím drží svůj typický tvar. Patří sem některé tavolníky, alpský rybíz, opadavé skalníky.

Stále zelené kaliny, magnolie a viliny neřezeme, protože řez nesnášejí. Nevytvářejí totiž dostatek pupenů na spodní části větví, aby mohly bezpečně obrazit. Řezeme jenom poškozené, namrzlé, suché výhony. To je tzv. zdravotní řez.

U rododendronů a azalek provádíme také jenom zdravotní řez a odlamování odkvetlých květenství pro lepší vyzrávání květných pupenů do příštího roku.

Velkou skupinou dřevin, které ale určitě v předjaří řezat budeme, jsou ovocné stromy a keře. U malin odstraňujeme staré odpložené dřevo. Poznáme jej spolehlivě tak, že se snadno vylamuje u země. Mladé výhony zakracujeme asi o jednu třetinu délky. U ostružin, hlavně těch beztrnných, u země odstraňujeme odpložené výhony. Poznáme je tak, že jsou suché a někdy ještě se zbytky okvetlých květenství. Potom si vybereme 4-5

silných výhonů podle velikosti rostliny. Tyto výhony jsou většinou dlouhé tři a více metrů. Zakracujeme je na délce tak asi 2 metry, všechny silnější boční výhony taky zakrátíme. Zůstanou nám asi půlmetrové boční výhony.

Rybíz a angrešt pěstujeme na zahrádkách většinou ve tvaru stromku. To nám usnadňuje řez. Platí pravidlo, že necháváme třetinu starého dřeva, třetinu mladšího a třetinu letorostů. Letorosty zakracujeme, snažíme se, aby se výhony v korunce nekřížily, co nejvíce korunku prosvětlujeme. Je to z důvodu lepší vybarvenosti plodů a taky se dovnitř koruny dostane vzduch a nedrží se choroby a škůdci.

U ovocných stromů provádíme řez prakticky u všech druhů. Výchovný řez u mladých stromků provádíme pravidelně, řez udržovací (na plodnost) hlavně u jaderovin. Peckoviny jako broskev a meruňka často ještě doopravíme podzimním řezem. Někdo to celé nechává na jaro. Taky to není chyba, protože se aspoň po zimě pozná, jak na tom stromy jsou. Jaké je množství výhonů namrzlých, zlomených apod. Taky se musí udělat redukce počtu plodných větví, abychom dosáhli dostatku kvalitních velkých plodů. Třešně a višně řežeme co nejpozději, a to proto, že často trpí klejotokem. Řežeme často až v době květu a tím klejotok zmírňujeme. To platí i u švestek a rynglí. Pokud klejotokem netrpí, můžeme řez provádět jako u ostatních stromků. Důležitá je nutnost dostatečně prosvětlené koruny, odstraňování křížících se větví a potom dodržení jednotlivých specifik odrůd.

Z méně známých ovocných druhů řežeme černý jeřáb v předjaří tak, že zakracujeme jednoleté výhony, děláme důkladnou probírku starších větví.

Kanadské borůvky řez prakticky nepotřebují. Odstranit odplozené staré dřevo, dřevo poškozené, suché větve a křížící se výhony, to je všechno, co vyžadují.

Kamčatské borůvky mají stejné požadavky na řez jako kanadské borůvky.

Snad se nám podařilo stručně shrnout většinu dřevin, kterým bychom se měli v tomto období věnovat. Tak nebudeme ztrácet čas, venku je pěkně, jdeme na to.

Molnárovi

SPORT

Doha 2010-03-14, 16:25 CET

Nebudeme si nalhávat, že jsme nečekali víc. No, snad ne zrovna čekali, ale určitě jsme věřili v nějaký ten kov, zvláště po vítězství v semifinále. K Petru Svobodovi se na halovém mistrovství světa v atletice v katarském Doha sice postavili největší světoví borci, ale časy hovořily příznivě a šedesátka je krátká, to je pak všechno možné.

Na startu Petrovi naměřili nejkratší reakční dobu mezi všemi finalisty, přesto na začátku trochu zaostal, i to by se však dalo dohnat. Ale pak nastal masakr. Čas vítězného Kubance Dayrona Roblese (koho jiného?) v cíli byl 7,34 a Terrence Trammell (USA) běžel za 7,36. Petrův český rekord by možná nestačil ani na bronz, protože třetí David Oliver (USA) Petrův výkon 7,44 v cíli vyrovnal. Evropské prvenství nakonec bral Jevgenij Borisov (RUS), který měl dosud v letošním roce nejlepší výkon téměř o desetinu horší, než náš borec. Asi čekal za bukem, aby si nakonec „zabookoval“ světovou bramboru. Petrův čas 7,58 na pátém místě nakonec nebyl nejhorší, ale ta šedesátka je fakt krátká a je pak všechno možné. A bylo. Mocně favorizovaný Xiang Liu zůstal ještě 7 setin za Svobodou, které i tak mnoho v Číně nemají.

Radostně jsme ovšem sledovali téměř nečekaný výkon Petrovy partnerky Jiřiny (zatím) Ptáčnickové. Tato sympatická tyčkařka, kterou již Budišov přijal za svou, obsadila rovněž výtečné páté místo, za takovými jmény, jako jsou Fabiana Murer (BRA), Světlana Feofanova (RUS), Anna Rogowska (POL), hned za čtvrtou (!) Jelenou Isinbajevou (RUS) – a se stejným výkonem!

A nejvíc potěšilo, že v nejpříznivější okamžik pro podprahové vnímání, tedy těsně před startem, zaznělo opět jméno Budišova, a opět v podstatě na popud samotného Petra. Zástupci městyse i redakce zpravodaje tedy našemu světovému páru velmi blahopřejí a mocně děkují za vzornou reprezentaci Budišova.

Se zatajeným dechem sledoval a po výsledcích na www.iaaf.org pátral

Ladislav Dokulil

POČASÍ

Měsíční úhrn srážek

prosinec 2009	40,8 mm
leden 2010	71,5 mm
únor 2010	18,5 mm

Měsíční úhrn srážek (mm): 1961–2009

rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1961	18,8	34,9	37,2	32,0	64,2	102,9	76,8	63,9	44,0	41,7	59,8	59,8
1962	40,3	49,1	36,8	30,1	140,4	47,1	33,3	36,7	32,3	36,8	69,7	33,1
1963	23,6	20,8	29,7	8,4	70,3	79,9	17,0	62,7	67,2	19,0	47,9	7,4
1964	8,3	33,5	41,8	34,7	75,7	134,0	42,5	121,9	12,4	94,6	32,3	37,8
1965	50,4	23,6	39,9	71,8	140,7	116,2	95,6	63,2	38,4	9,8	41,2	54,7
1966	21,0	33,9	31,6	44,2	45,7	98,0	113,0	77,4	27,1	28,8	37,0	58,2
1967	31,9	25,7	44,9	31,7	70,9	63,4	46,1	69,6	120,8	16,8	20,9	62,6
1968	56,8	37,6	23,9	36,2	51,3	62,7	54,1	115,0	23,8	45,5	56,4	13,4
1969	46,7	44,2	31,2	15,1	153,0	90,0	28,9	78,1	9,2	6,6	32,2	35,2
1970	13,1	85,6	49,6	31,3	29,8	47,7	67,1	99,1	30,3	37,6	61,7	20,1
1971	17,6	23,5	44,2	34,4	34,0	76,0	26,0	48,0	48,1	16,9	37,8	25,9
1972	33,4	29,5	12,6	70,5	126,4	127,3	84,6	57,2	29,5	18,6	22,7	5,2
1973	21,7	33,1	6,1	50,5	34,6	54,5	46,0	23,8	37,9	24,3	32,5	30,7
1974	44,6	8,9	5,1	3,4	52,5	84,0	90,8	50,7	30,9	47,8	44,0	77,1
1975	21,9	4,3	54,1	14,8	83,6	95,7	63,4	71,6	17,8	43,0	45,7	32,6
1976	93,7	25,5	6,3	19,8	74,8	38,5	57,8	46,8	48,6	43,3	68,6	25,4
1977	75,4	60,3	45,4	30,2	46,9	66,6	56,9	68,8	31,8	11,5	41,2	29,5
1978	36,6	18,9	20,8	39,7	74,8	65,5	109,7	45,9	47,3	19,2	34,5	27,7
1979	56,2	40,9	47,9	63,7	12,5	95,5	67,1	63,3	72,3	13,3	76,9	56,9
1980	27,6	21,2	33,2	70,8	62,7	69,8	108,9	38,4	36,3	86,7	33,8	38,4
1981	44,7	22,4	48,3	22,2	61,1	57,0	118,5	44,7	111,3	86,0	47,4	65,2
1982	46,1	5,8	38,0	15,9	98,5	79,1	86,5	83,2	46,3	52,6	18,9	40,8
1983	58,0	48,1	24,9	134,7	55,5	83,9	32,6	33,0	40,8	25,0	28,8	32,2
1984	42,5	53,7	14,3	65,7	106,2	71,9	40,6	48,8	81,4	23,5	44,5	26,5
1985	34,7	35,3	36,7	18,8	155,0	51,2	74,9	148,5	21,6	10,8	64,9	37,8
1986	53,1	18,5	26,2	14,6	85,8	201,3	99,8	73,1	13,8	37,8	32,5	57,9
1987	58,8	36,0	38,4	21,6	96,9	98,6	74,5	52,3	55,0	40,1	31,5	34,0
1988	22,1	51,1	32,9	18,4	18,7	58,4	77,4	85,0	40,7	24,5	31,0	61,8
1989	16,8	29,6	22,1	75,3	44,6	97,1	43,7	45,4	48,0	18,1	19,8	20,9
1990	6,5	51,9	12,2	70,7	24,9	59,6	25,9	19,6	63,1	38,0	62,2	25,6
1991	2,3	15,4	22,3	20,9	59,3	85,2	75,8	66,1	28,5	13,4	57,2	65,5
1992	20,8	23,8	59,2	25,6	6,6	76,9	59,9	64,4	17,1	59,7	39,3	32,5
1993	27,3	27,3	7,2	18,1	44,1	119,8	47,4	55,8	28,6	44,3	39,3	55,5
1994	23,5	7,9	39,2	62,6	55,0	18,9	83,7	33,5	38,7	30,9	22,5	35,1
1995	33,5	24,1	50,1	45,8	46,2	92,7	34,2	47,0	108,3	4,9	47,2	44,6
1996	35,8	22,6	27,6	37,1	143,5	65,0	47,8	84,7	53,6	48,8	30,8	29,8
1997	14,6	19,0	38,9	41,4	79,8	66,4	148,5	38,4	42,4	36,4	55,6	43,1
1998	15,7	4,9	40,0	35,4	25,2	107,3	62,2	18,0	83,1	79,6	29,1	9,5
1999	13,2	49,5	27,0	32,4	57,7	138,8	58,6	45,5	41,1	24,9	28,9	34,2
2000	62,4	30,8	95,5	7,5	59,7	62,3	106,7	37,9	31,4	49,2	37,6	32,3
2001	36,2	49,3	41,8	38,6	59,9	64,1	80,5	71,2	85,6	20,0	30,0	47,3
2002	13,3	32,9	26,9	35,4	40,3	83,4	65,7	158,7	48,3	79,1	57,2	43,8
2003	31,5	8,9	6,2	17,1	103,4	12,4	69,4	18,7	27,9	57,2	27,0	49,9
2004	62,4	39,5	38,3	40,2	43,8	59,4	62,0	50,1	51,8	51,4	50,8	15,7
2005	54,6	48,4	14,6	4935	58,8	40,4	112,5	86,4	38,9	4,7	21,4	53,2
2006	39,3	24,4	60,9	75,6	94,9	67,4	21,0	134,8	14,2	16,0	30,6	9,9
2007	40,6	25,8	52,3	3,1	69,8	77,7	57,1	30,0	107,0	27,5	73,3	19,1
2008	25,5	11,3	49,3	35,0	45,8	35,2	72,7	34,3	43,2	13,2	49,1	21,4
2009	20,0	56,9	79,8	9,7	62,7	170,0	148,3	45,4	15,8	40,0	47,5	41,8

Maximální výška sněhové pokrývky (cm): 1961–2009

Rok	leden	únor	březen	duben	květen	říjen	listopad	prosinec	rok
1961	9	7	3	0	0	0	2	5	9
1962	7	9	6	0	3	0	6		
1963		53	38	0	0	0	0	3	
1964	6	12	6	3	0	0	0	12	12
1965	21	36	56	0	0	0	10	10	56
1966	16	8	6	0	0	0	10	6	16
1967	22	4	5	0	0	0	0	22	22
1968	21	7	12	0	0	0	6	6	21
1969	26	43	15	3	0	0	3	22	43
1970	26	56	76	0	0	0	0	10	76
1971	15	9	16	0	0	0	12	4	16
1972	26	25	10	0	0	0	2	0	26
1973	12	10	2	3	0	0	8	17	17
1974	16	2	0	0	0	0	2	5	16
1975	10	4	6	0	0	0	20	18	20
1976	11	21	2	0	0	0	20	10	21
1977	31	21	2	10	0	0			
1978	22	35	5	5	0	0	16	21	35
1979	25	23	15	2	0	0	2	2	25
1980	18	13	8	10	0	0	3	22	22
1981	20	12	0	0	0	0	4	27	27
1982	32	6	3	3	0	0	2	6	32
1983	5	28	8	0	0	0	5	14	28
1984	19	22	8	2	0	0	5	12	22
1985			9	2	0	0	24	24	
1986	16	17	16	0	0	0	0	14	17
1987	35	31	14	3	0	0	0	0	35
1988	5	32	29	0	0	0	5	8	32
1989	9	5	0	2	0	0	12	7	12
1990	0	20	2	0	0	0	0	6	20
1991	0	11	3	0	0	0	0	18	18
1992	16	7	5	0	0	0	5	7	16
1993		20	13	0	0	0	20	14	
1994	4	1	0	0	0	0	0	8	8
1995	8	0	13	2	0	0	12	19	19
1996	23	30	32	4	0	0	4	16	32
1997	22	13	6	1	0	1	14	1	22
1998	4	4	2	0	0	0	1	5	5
1999	3	16	2	0	0	0	0	18	18
2000	29	2	12	0	0	0	0	8	29
2001	7	35	17	1	0	0	5	28	35
2002	32	2	5	4	0	0	3	15	32
2003	5	9	0	0	0	0	0	12	12
2004	17	11	13	0	0	0	7	1	17
2005	7	20	25	0	0	0	10	14	25
2006	32	34	30	0	0	0	5	3	34
2007	23	10	15	0	0	1	13	5	23
2008	4	0	2	0	0	0	4	1	4
2009	6	25	8	0	0	3	10	7	25

Maximální a minimální úhrn srážek (mm) 1961–2009

měsíc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
max. rok	93,7 1976	85,6 1970	95,5 2000	134,7 1983	155,0 1985	201,3 1986	148,5 1997	158,7 2002	120,8 1967	94,6 1964	76,9 1979	77,1 1974
min. rok	2,3 1991	4,3 1975	5,1 1974	3,1 2007	6,6 1992	12,4 2003	17,0 1963	18,0 1998	9,2 1969	4,7 2005	18,9 1982	5,2 1972

Dlouhodobý průměr srážek: 1. 1. 1961 – 31. 12. 2000

měsíc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
průměr	34,5	30,7	33,6	38,0	69,2	82,7	67,1	60,7	45,0	35,3	41,7	37,4

Dlouhodobý průměr srážek za rok: 574,2 mm

Děkujeme RNDr. Janu Zárubovi z Českého hydrometeorologického ústavu, pobočka Brno, který statistiku počasí pro Budišovský zpravodaj vyhotovil.

SPOLEČENSKÁ RUBRIKA

Blahopřání

Dne 15. března letošního roku oslavila významné životní jubileum naše věrná přispěvatelka, Marie Chybová. Přejeme ji vše nejlepší a do dalších let, vedle zdraví, především Boží požehnání.

redakce zpravodaje

Z REDAKČNÍ POŠTY

Se zájmem jsem si přečetla v posledním čísle Budišovského zpravodaje o panu Robotkovi a jeho trafice. V této souvislosti jsem si vzpomněla na malou příhodu.

Pan Robotka vozil monsignora Kratochvíla v bryčce, která se občas rozeschla. Pantáta to vyřešil tak, že rozeschlou bryčku dovezl do „bazény“ před Kašparovými, tam ji ponořil a nechal přes noc. Toho využili kluci a za tmy postrčili bryčku doprostřed bazény. Ráno pro ni pantáta přišel a nestačil se divit, a když se snažil bryčku vytáhnout, padl do vody. Děda Kašparů mu ji musel vytáhnout s koněm. Pan Robotka potom říká monsignorovi: „Pane rado, kde sem moh bejt, vždyť jsem mohl bejt utopenej!“

Mezi Robotkovými a Hedejovými malý domek skutečně byl. Šlo se Robotkovými vraty a na dvoře napravo byla malá světnička s komůrkou a před ní zahrádka jako dlaň. V domku bydlela Mařka Krčálová. Její maminka byla porodní asistentka a Mařku měla za svobodna. Tenkrát to tak chodilo, aby se mohla žena stát porodní „bábou“, musela mít dítě. Já už si na starou paní Krčálovou nepamatuji, po ní do Budišova přišla paní Filová, mám dojem, že se později provdala za Karla Nováčka.

Mařku jsem znala dobře, často chodila k nám, ke Kašparům. Krásně žehlila prádlo a ledacos zašila. Moc pěkně kulmovala křestní peřinky. Dnes už to mladí ani neznají. Ač měla ruce celé pokroucené od revmatismu, práce udělala moc.

Na hřbitově měla Mařka hrob naproti zadním dveřím. Je to v místech, kde mají hrob Klímovi a Večeřovi z Hodova. Mezi tím je takový prázdný jakoby trojúhelník. V těch místech byl její hrob, který v průběhu let zanikl.

Marie Chybová

DOPLNĚNÍ A OPRAVA

V listopadu 1932 na Dolním konci otevřela v č. 130 obchod s krupařstvím Františka Vikartová. Též obchod s koňskými uzeninami, limonádou a s pivem uzavřených v lahvích.

Budišovská kronika 1923–1951

V Budišovském zpravodaji č. 1/2009 v textu Kojatín – kamenné sedátko, na str. 48, došlo k překlepu u popisky jedné z fotografií. Místo Kaplička kolem roku 1806, patří Kaplička kolem roku 1906 (bromostříbrné fotografické desky byly objeveny kolem roku 1880 a svitkový film byl vynalezen roku 1889, takže fotografie kapličky nemohla vzniknout v roce 1806).

OBSAH

<i>Jeřáby v mlze</i>	1
INFORMACE K VÝSTAVBĚ KANALIZACE A ČOV	3
ZE ZASTUPITELSTVA MĚSTYSE	4
Usnesení z jednání zastupitelstva Městyse Budišov ze dne 15. 12. 2009	4
Usnesení z jednání zastupitelstva Městyse Budišov ze dne 2. 3. 2010	5
Změna územního plánu obce	5
Felicie od policie	5
Rozpočet městyse Budišov na rok 2010	6
Obecně závazná vyhláška č. 3/2009	7
<i>Příloha k OZV č. 3/2009</i>	10
Činnost zastupitelstva a úřadu městyse v letech 2009 a 2010	10
Vyhláška o poplatku za likvidaci odpadů a chodníkový zákon v praxi	12
Digitalizace	13
Digitalizace katastrálních map	14
Z oznámení o obnově katastrálního operátu a vyhlášení částečné revize katastru	14
ZPRÁVY	15
Co se děje v mateřské škole	15
V Betlémě není místo	15
Christus mansionem benedicat – K † M † B † 2010	16
Nový lékař v Budišově	17
Perly panny Serafinky	17
Jitka Válková	20
Pouť budišovské farnosti ke sv. Gothardu	20
Pozvánka na zámek	20
<i>Páv – Klaret</i>	21
<i>Hočigan – Jorge Luis Borges</i>	21
Skupina Smokie v Třebíči	21
Z HISTORIE	22
František Honz	22
Sraz padesátiletých v Budišově 1974	24
Budišovské obchody III	25
<i>Neúplná historie jednoho obchodu</i>	25
Polní kříže v budišovském okolí III	29
Z historie budišovské školy V	47
Obraz Radost z práce od malíře Janči	48
Ze začátků skupiny Sonet	50
Zapomenutá fotka nezapomenutelných lidí	52
Z KULTURY	53
<i>Umění je prý luxus</i>	53
Portrét	54
Jaromír Zelenka / Citáty (b)reptáty Kunštáty	55
Z BUDIŠOVA A OKOLÍ	59
Doba elektronická	59

Křížový kámen u kostela – Budišov	60
Alpa	63
A já vstávat nemusím aneb Menší lenost snad občas nezaškodí	66
Jak lidé říkají	67
Smírčí kámen u rybníka Bor u Trnavy	68
Pozdrav z druhé světové války na Jazírku	69
Jazykový vokýnko	69
ZE SVĚTA	71
Scarabeus	71
Pozdrav z Wakefieldu	71
<i>Cambridge, americký hřbitov a památník</i>	71
<i>Dědek Derek je Škodovkám věrný</i>	73
<i>Menšiny a většiny</i>	73
<i>Těm, kteří se chtějí stát velkými muži</i>	75
Z PŘÍRODY	76
Tanec barev	76
Budišovští čápi	78
Co se děje u zahradníků	79
SPORT	82
Doha 2010-03-14, 16:25 CET	82
POČASÍ	82
Měsíční úhrn srážek	82
Měsíční úhrn srážek (mm): 1961–2009	83
Maximální výška sněhové pokrývky (cm): 1961–2009	84
Maximální a minimální úhrn srážek (mm) 1961–2009	85
Dlouhodobý průměr srážek: 1. 1. 1961 – 31. 12. 2000	85
SPOLEČENSKÁ RUBRIKA	85
Blahopřání	85
Z REDAKČNÍ POŠTY	86
DOPLNĚNÍ A OPRAVA	86